

Holdninger til kriminalitet og dom

August/September 2025

Anette Storgaard

ILISIMATUSARFIK
GRØNLANDS UNIVERSITET

Indhold

Forord	2
Resume	3
1. Undersøgelsens formål og baggrund.....	5
2. Tidligere undersøgelser i Grønland og de nordiske lande.....	6
3. Denne undersøgelse - undersøgelsesspørgsmål og metode.....	7
4. Domsanalyse.....	9
4.A. Sammenligning af domspraksis i sammenlignelige sager	13
4.B. Sammenlignende analyse af relativ udmåling af foranstaltning/straf.....	25
4.C. Sammenfatning om domssammenligning.....	28
5. Fokusgrupperne.....	29
5.A. Fokusgruppemøder med borgere	31
5.B. Kredsdommere (Grønland)	34
5.C. Byretsdommere (Danmark).....	35
5.D. Lægdommere (Danmark).....	36
5.E. Sammenfatning fokusgrupper.....	38
6. Den internetbaserede undersøgelse	40
6.A. Indledning	40
6.B. Resultater	41
7. Sammenfatning	48
8. Konklusion	51
Bilag	54

Forord

Denne undersøgelse blev iværksat i efteråret 2023 og har således været undervejs i cirka to år.

Det fremgår af aftalen mellem Naalaakkersuisut og Ilisimatusarfik at: "Undersøgelsen skal bidrage til at præsentere et troværdigt billede af det aktuelle foranstaltningsniveau i Grønland samt, hvorledes den grønlandske befolkning henholdsvis forventer niveauet er og mener, det bør være."

Det fremgik af opdraget fra Naalaakkersuisut, at man ønskede et aktuelt afsæt for eventuelle politiske beslutninger. I den periode, hvor der blev arbejdet med undersøgelsen, blev der udskrevet valg til Inatsisartsut og efterfølgende nedsat ny Naalaakkersuisut. Dette optog meget opmærksomhed. Men emnet havde stor politisk opmærksomhed i 2023 og 2024 med bl.a. mange politiske beslutningsforslag. Det formodes derfor, at emnet stadig har politisk interesse.

Udover sammenlignende studier af kriminalretlige domme har der været afholdt fokusgruppemøder, som var åbne for borgere og der er gennemført en internetbaseret undersøgelse rettet mod borgere. Kredsdommere samt danske byretsdommere og lægdommere har bidraget ved deres deltagelse i virtuelle fokusgruppemøder.

Et centralt formål er at blive klogere på niveauet i kriminalretlige domme og befolkningens holdninger til disse domme.

Det havde ikke været muligt at gennemføre undersøgelsen uden den positive deltagelse fra de 2-300 borgere, der har deltaget i fokusgruppemøder eller internetundersøgelsen. Kredsdommere i Grønland samt byretsdommere og lægdommere i Danmark har bidraget med deres erfaring i virtuelle fokusgruppemøder. Og et hold jurastuderende stillede velvilligt op som "prøvekaniner" til test af fokusgruppecases ligesom kolleger på Ilisimatusarfik med flere gav feedback på den internetbaserede undersøgelse. Tak til alle for interesse og bidrag!

Tak til lektor Lars Demant-Poort, Ilisimatusarfik, for bistand til teknisk opsætning og iværksættelse af den internetbaserede undersøgelse, hvor mere end 250 borgere viste interesse.

Og sidst men ikke mindst tak til stud.jur. Winnie Harder Evaldsen og stud.jur. Ulloriaq Grønvold, begge kandidatstuderende på Ilisimatusarfik for deres utrættelige hjælp til alle typer opgaver. De har bl.a. bistået med oversættelser, udarbejdelse af rejseplaner og utallige hurtige tips til løsning af praktiske udfordringer. Winnie og Ulloriaq har været en uvurderlig hjælp og støtte i gennemførelsen af undersøgelsen.

Ønsker om uddybning eller kritik skal rettes til mig.

August 2025,
Anette Storgaard,
Professor og afdelingsleder, Ilisimatusarfik.

Resume

Efter to år med udarbejdelse af design og gennemførelse af denne undersøgelse foreligger endelig en rapport. Rapporten består af tre hoveddele: domsanalyser, fokusgruppemøder og en internetbaseret undersøgelse.

Første del består af en sammenligning af faktisk udmåling af foranstaltning/straf i ligeartede kriminalsager i Grønland og Danmark. I tilknytning hertil findes en illustration af, hvordan sammenligningen falder ud, hvis man ser de faktiske domme i lyset af de rammer den respektive lovgivning opstiller. Tilføjelse af denne relative dimension nuancerer billedet og forskellene mindskes.

De to andre hoveddele er borger-orienterede. På fokusgruppemøder med borgere, var det centrale emne forventninger og holdninger til domme i en række cases, der var bygget over virkelige domme. Der blev arrangeret borgermøde i Nuuk, Nuussuaq, Tasiilaq og Qaqortoq. Fremmødet var generelt beskedent, men selvom de borgere, der mødte op, havde interesse for emnet og der fandt gode drøftelser sted, var fokusgruppe-modellen ikke helt optimal i denne sammenhæng. Derfor fik undersøgelsen en "tilbygning" i form af en internetbaseret undersøgelse. Her blev brugt de samme cases, som i fokusgruppemøderne. Undersøgelsen kunne tilgås via en QR-kode, som indgik i en kort annonce-tekst i Sermitsiaq's uddannelsesavis, Nuuk ugeavis og internetavisen hen over ugerne 27-32 i 2025. Undersøgelsen blev desuden annonceret på Ilisimatusarfiks hjemmeside.

Det overordnede billede, der tegner sig fra både fokusgruppemøderne og internetundersøgelsen er, at borgerne forventer, at der dømmes mildere, end tilfældet er og at de i mange tilfælde mener, der burde dømmes hårdere, end der bliver. Det samme gælder i den case, der er bygget over en dom fra Danmark. Domme til forvaring indgår ikke.

De cases, der blev forelagt i fokusgrupper og i internetundersøgelsen var baseret på faktum fra virkelige domme, men de var rensat for centrale forhold som bevisvurdering, tidligere domme og andre forhold, der kan påvirke den endelige dom. De mindede således mere om den viden, der når ud til borgerne og mindre om den meget mere omfattende viden, dommerne sidder med.

En forhåndsformodning om at forudsigelse af domme ikke er særlig enkelt på grundlag af de oplysninger, der tilgår offentligheden igennem medier og mund-til-mund-metoden, blev bestyrket i fokusgruppemøderne med kredsdommere og byretsdommere, hvor der var aktiv efterspørgsel efter baggrundsviden. Uden den var vurdering af, hvad dommen ville lyde på i retten heller ikke altid entydig for de professionelle.

Et ikke helt lille antal borgere foreslog domme, som må betegnes som ekstreme i forhold til forbrydelsen. Herunder var der både forslag om anstaltsanbringelse på livstid og i 75 år. På samme måde var der enkelte, som tilkendegav en formodning om helt ekstremt lave domme i alvorlige forbrydelser. Dette kan tyde på, at enkelte deltagere enten ikke har haft seriøs lyst til at deltage,

ikke har kendskab til hverken lovgivning eller praksis eller har en personlig bitterhed i sig. Sådanne tilfælde, som ikke er mange, kommer til at fylde relativt mere jo mindre antallet af deltagere er. Og det er lettere at give udtryk for vidtgående synspunkter, når modtageren er anonym og dermed på afstand.

Ved fremtidig henvisning til denne undersøgelse bør der tages højde for, at de mest ekstreme udsving, selvom de er synlige, ikke tegner billedet. I eventuelle fortsatte debatter - i privat eller offentligt regi, bør det billede, der fremgår af domsanalyserne i kapitel 4 indgå til balancering mellem realiteter og holdninger.

1. Undersøgelsens formål og baggrund

Denne undersøgelse er iværksat ved aftale imellem Departementet for Erhverv, Råstoffer, Energi, Justitsområdet og Ligestilling (Departementet) og Ilisimatusarfik, Grønlands Universitet i september 2023.

Undersøgelsen er ikke tænkt som en gentagelse af den holdningsundersøgelse, der fandt sted i Grønland i 2014, men er dog delvis inspireret af metoder og erfaringer fra tidligere undersøgelser.

Af oplægget til undersøgelsen og de forudgående drøftelser fremgår, at formålet med undersøgelsen er at bidrage til et troværdigt billede af det aktuelle foranstaltningsniveau i Grønland, samt hvorledes den grønlandske befolkning stiller sig til foranstaltninger for kriminalitet.

Der blev desuden fra Departementets side udtrykt ønske om, at det billede, der kommer frem igennem undersøgelsen, burde være egnet til at indgå i politiske overvejelser om lovændringer, som kan åbne for fremtidige ændringer i foranstaltninger og foranstaltningsniveau.

Den politiske opmærksomhed på kriminalpolitiske emner kom klart til udtryk i løbet af 2024, hvor flere partier rejste debat om en bred vifte af kriminalpolitiske emner. Debatten indeholdt emner indenfor forebyggelse og offerstøtte. Men der var også stor opmærksomhed på emner, der kredsede om indførelse af strafferammer i kriminalloven og indførelse af en straffelov.

Argumenterne spændte i denne sammenhæng fra behov for styrket forudberegnelighed og lighed i udmåling til klare krav om strengere kriminalretlige reaktioner.

Undersøgelsen var oprindeligt designet med to spor:

- En opgørelse over kriminalretlige domme fra Grønlands Landsret i perioden 1.1.2020-31.12.2022 med efterfølgende analyse af dommene med særligt fokus på foranstaltningsniveau. I det omfang, det er muligt, foretages en sammenligning imellem det grønlandske foranstaltningsniveau og det danske straffniveau.

- Afholdelse af (virtuelle) fokusgruppemøder med henholdsvis repræsentanter fra den grønlandske offentlighed og relevante fagpersoner i Grønland med supplement af afholdelse af fokusgruppemøder med juridiske byretsdommere og lægdommere i Danmark.

På et møde i oktober 2024 blev det efter drøftelse af de udfordringer, der havde vist sig med at bringe den grønlandske offentlighed i tale på borgermøder i Tasiilaq, Qaqortoq og Nuuk, aftalt at supplere med et tredje spor, nemlig en internetbaseret spørgeskemaundersøgelse.

Den lettere forsinkelse i forhold til den oprindelige plan skyldes især tilføjelse af den internetbaserede undersøgelse, som først skulle forberedes. Der blev udskrevet valg til Inatsisartut i marts 2025 og i samme periode viste det nyvalgte amerikanske præsidentskab Grønland stor opmærksomhed. Det fandtes ikke hensigtsmæssigt at iværksætte den internetbaserede undersøgelse i den periode.

Som konsekvens af forlængelsen af projektet er perioden for inddragelse af domme udvidet til også at omfatte 2023 og 2024.

Den færdige rapport vil foreligge på både grønlandsk og dansk, idet Departementet forestår oversættelse fra dansk til grønlandsk.

2. Tidligere undersøgelser i Grønland og de nordiske lande

Der har tidligere været foretaget undersøgelse af befolkningens holdninger til kriminalitet og samfundets svar på kriminalitet (foranstaltning/straf) i de nordiske lande.

Den danske kriminolog Flemming Balvig var hovedinitiativtager til en række undersøgelser i Danmark, Finland, Norge og Sverige i 2000'erne.

Ca. 10 år senere, i 2014, gennemførte Balvig en undersøgelse af, hvorvidt den grønlandske befolkning kender til de grundlæggende træk i det grønlandske kriminalretlige system samt hvilke følelser og holdninger, man har i den forbindelse. Denne undersøgelse blev gennemført i regi af Rådet for Grønlands Retsvæsen. Undersøgelsen var i det væsentlige bygget over samme metodiske model som de undersøgelser, der blev gennemført i de nordiske lande 10 år tidligere. Undersøgelsen bestod af fire delundersøgelser, en telefonundersøgelse, en postundersøgelse, en fokusgruppeundersøgelse og en praksisundersøgelse. Undersøgelsen viste en betydelig diskrepans imellem antagelser og praksis vedrørende valg og varighed af foranstaltning. Ligeledes var der forskelle imellem, hvorledes befolkningen mente, der burde foranstalles, og den gældende praksis.

Undersøgelsen udmærker sig i øvrigt ved at indeholde en grundig historisk gennemgang af tilblivelsen af det grønlandske retsvæsen, herunder særligt domstolsvæsenet og kriminalforsorgen.

Se Balvig, Flemming, *Nordisk tidsskrift for Kriminalvidenskab* 2015, nr. 1.

<https://tidsskrift.dk/NTfK/article/view/71811/103772>.

I 2022 udkom en norsk rapport om befolkningens holdning til straf og straffuldbyrddelse. Denne rapport bygger videre på de undersøgelser, der fandt sted i de nordiske lande forud for Balvigs undersøgelse i Grønland i 2014. Ingen af de forskere, der medvirker i den norske undersøgelse, deltog i de tidligere nordiske undersøgelser. I undersøgelsen sondres imellem en generel, en konkret og en informeret holdning. Det konkluderes, at villigheden til straf er større på det generelle niveau, end når den viden, man bygger sin holdning på, bliver konkret eller informeret.

Den norske rapport består af en kombination af en række data. Dels er der gennemført en spørgeskemaundersøgelse, dels en mindre undersøgelse baseret på fiktive cases. Endvidere blev der gennemført fokusgruppemøder med henholdsvis borgere i forskellige aldersgrupper og fagprofessionelle. Endelig blev der indhentet holdninger til straf blandt større skolebørn igennem et norsk system, der kaldes ungdataundersøgelserne.

Se Lars Roar Frøyland et al; Rettsoppfatning i Norge. Holdninger til straff og straffegjennomføring i den norske befolkningen, Velferdsforskningsinstituttet NOVA, OsloMet, 2022.
<https://oda.oslomet.no/oda-xmlui/handle/11250/3051102>.

3. Denne undersøgelse - undersøgelsesspørgsmål og metode

Denne rapport har som sit hovedformål at bidrage til et troværdigt billede af

- 1) det aktuelle foranstaltningsniveau i Grønland
- 2) hvorledes den grønlandske befolkning stiller sig til foranstaltninger for kriminalitet.

Kriminalitet og dom er emner, der optager mange og ofte omtales i medierne. Trods mange meninger kan det variere, hvilket vidensgrundlag disse egentlig bygger på. Ikke sjældent indgår sammenligning med domme fra andre lande i en argumentation for at en dom – eller det generelle niveau – burde være strengere eller mildere. Men også i sådanne sammenligninger kan graden af indsigt variere, ligesom der ikke i alle tilfælde er garanti for, at sammenligningerne reelt giver mening.

I denne rapport er hovedfokus på Grønland, men for at kunne besvare spørgsmål 1 (ovenfor) og bidrage til et troværdigt billede af både det faktiske og det relative foranstaltningsniveau i Grønland, er det hensigtsmæssigt at spejle niveauet i et andet samfund. En spejling i Danmark giver god mening, fordi Grønland og Danmark på den ene side har en del til fælles, f.eks. det forhold at både domstole og kriminalforsorg i Grønland henhører under det danske justitsministerium. På den anden side er der ganske store forskelle bl.a. med hensyn til faktiske lovrammer, ressourcer og den historiske baggrund. I denne rapport indgår alene overvejelser om de faktiske lovrammer.

Spejlingen foretages med afsæt i en gennemgang af domme fra Grønlands Landsret publiceret på <https://www.domstol.dk/groenland/brug-retten/domssamling/> i perioden 2021-2024. Heraf er udtaget et antal domme. Udtagelsen er foretaget tilfældigt, men med fokus på at finde eksempler på alvorlige sager indenfor de kriminalitetstyper, der er mest fokus på bl.a. i medierne, men også i andre relevante sammenhænge. Det vil især sige personfarlig kriminalitet (drab, vold, seksualforbrydelser (mod børn og voksne)). En sag er defineret som alvorlig, når den har medført anbringelse i anstalt i 6 måneder eller mere.

Med henblik på perspektivering er medtaget enkelte mindre alvorlige sager samt enkelte domme for andre kriminalitetsformer.

Sagerne fra de danske landsretter er søgt frem med henblik på at finde sager, der ligner en sag fra Grønlands Landsret mest muligt. Det lighedspunkt, der primært er lagt vægt på, er kriminalitetens art og grovhed. Men det er også (med skiftende held) tilstræbt at tage højde for andre forhold, der ifølge de respektive lovgivninger kan spille en rolle ved fastsættelse af foranstaltning, såsom

gerningspersonens alder, tidligere domme, skadens omfang og eventuelt den indbyrdes relation mellem gerningsperson og offer mv.

De sager, der er inddraget fra de danske landsretter, er som hovedregel offentliggjort enten på www.domsdatabasen.dk eller findes på de elektroniske udgivelser af: Ugeskrift for Retsvæsen eller Tidsskrift for Kriminalret¹.

Af hensyn til at kunne foretage en meningsfuld sammenligning af den faktiske udmåling imellem dommene fra henholdsvis Grønland og Danmark, er det tilstræbt at finde afgørelser, der udelukkende angår én kriminalitetstype og gerne ét forhold.

Der er med ganske få undtagelser, som fremgår, benyttet domme, som er afsagt på landsretsniveau. De domme, der indgår i fokusgruppemøderne, kapitel 5 og i den internetbaserede undersøgelse, kapitel 6 indgår med undtagelse af case 6 i domsanalyserne i kapitel 4, hvor en hel del flere domme også indgår. Case 6 er den eneste, der er baseret på en dom fra en dansk landsret og det har efterfølgende ikke været muligt at finde en sag fra Grønlands Landsret til spejling. Case 6 indgår derfor kun, når et er relevant.

I domsreferaterne er hovedfokus på beskrivelsen af forbrydelsen og fastsættelsen af foranstaltning/straf. Bl.a. er bevisbedømmelse, processpørgsmål og fastsættelse af godtgørelse for tort holdt udenfor.

Det er tilstræbt at finde domseksempler, der er repræsentative vedrørende udmåling af foranstaltning og samtidig meningsfuldt kan sammenlignes. Dette ændrer ikke ved, at en dommer eventuelt vil kunne huske en sag, som ikke er kommet med her, selvom den efter et dommersynspunkt vil kunne bidrage konstruktivt til illustration.

Domme til forvaring, som ganske vist er et emne, der fylder en del i Grønland, er ikke inddraget. De problemstillinger, der knytter sig hertil, har ikke været omfattet af opgavebeskrivelsen.

Ifølge den første plan for undersøgelsen skulle spørgsmål 2) (ovenfor), som gik ud på at bidrage til et troværdigt billede af, hvorledes den grønlandske befolkning stiller sig til foranstaltninger for kriminalitet, besvares igennem afholdelse af fokusgruppemøder for borgere i flere grønlandske byer.

Disse skulle suppleres af fokusgruppemøder for grønlandske kredsdommere og danske byretsdommere og lægdommere. Møderne med fagpersoner var tænkt som støtte til forståelse af beslutningsprocessen i retten.

I de offentlige møder blev deltagerne bedt om allerførst at svare på ganske få spørgsmål om alder, beskæftigelse og køn. Derefter blev de bedt om at fordele sig ved borde i forhold til, om de ønskede at tale grønlandsk eller dansk. De fik derefter et afkrydsningsskema med spørgsmål om deres holdning til, hvorfor der skal ske foranstaltning for kriminalitet, og hvad de mener, formålet er med at idømme en foranstaltning. Endelig blev der udleveret et hæfte med seks anonyme cases (bilag). Hver case tog afsæt i en dom, fem fra Grønlands Landsret, en fra Østre Landsret.

¹ Tidsskrifterne er desværre ikke frit tilgængelige. Men ved særligt behov kan en dom rekvireres hos forfatteren. Dommen vedrørende hash hidrører fra politiets hjemmeside.

Deltagerne blev orienteret om, at cases var baseret på en virkelig afgørelse, men ikke hvilken domstol, de hidrørte fra. Grupperne blev opfordret til at drøfte hver case, og derefter først hver især skrive hvilket udfald, de troede, dommen havde fået i virkeligheden. Derefter skulle de skrive hvilket udfald, de mente, den burde få. Til sidst fik de at vide, hvor de oprindelige domme stammede fra, og hvad resultatet var. Alle fokusgruppemøder med borgere fandt sted ved personligt fremmøde.

Fokusgruppemøderne med de retlige aktører blev afviklet som onlinemøder. Der er i alt afholdt et møde med grønlandske kredsdommere (tre deltagere), et møde med danske byretsdommere (fem deltagere) og to møder med danske lægdommere (i alt syv deltagere). De retlige aktører blev præsenteret for de samme cases som deltagerne i de offentlige møder. De havde alle modtaget cases på forhånd, og så vidt det var muligt at styre møderne, blev de bedt om først at fortælle hvilket udfald, de på forhånd forventede ved hver case og hvilket udfald, de selv mente, var rigtigt. Derefter havde de en indbyrdes drøftelse af hver case og fandt til sidst ud af, om de var kommet til enighed, eller der blev "afsagt dom med dissens" (mindretalstilkendegivelse).

I Nuuk blev der holdt offentligt annoncerede borgermøder i henholdsvis kulturhuset og forsamlingshuset i Nuussuaq. I Tasiilaq blev der holdt "åbent hus" i forsamlingshuset i seks timer i to dage og i Qaqortoq blev der også holdt åbent hus i nogle timer i to dage. Til trods for annoncering via Facebook og ophængning af invitationer rundt om i byerne var fremmødet beskedent. I Qaqortoq åbnede Campus Kujalleq sine døre for afvikling af fokusgruppemøder i kantinen. Dette gav stor deltagelse af både elever og flere personalegrupper. Tilslutningen var stor, og der foregik livlige debatter ved bordene. Men en del mennesker kom og gik i kantineområdet, så det var vanskeligt at sikre helt ensartet og fyldestgørende introduktion til alle deltagere.

I lyset af et beskedent fremmøde ved de afholdte borgermøder med fokusgrupper og med henblik på at styrke troværdigheden af billedet af borgernes holdninger, blev det aftalt at supplere undersøgelsen med en internetundersøgelse, der stort set indeholder de samme spørgsmål. På den måde er det tilstræbt, at resultaterne i nogen grad kan sammenlignes og eventuelt samkøres.

Den internetbaserede undersøgelse har været afviklet i grønlandske landsdækkende medier, trykte såvel som elektroniske, fra ultimo juni til medio august 2025. Undersøgelsen er gennemført i surveyXact².

4. Domsanalyse

I afsnit 4 findes først en præsentation af de vigtigste regler om udmåling af foranstaltning i henholdsvis den grønlandske kriminallov og den danske straffelov.

² Forskere ved Ilisimatusarfik har adgang til at benytte surveyXact igennem Rambøll. Tak til lektor Lars Poort, Ilisimatusarfik, som har bistået med oprettelse af undersøgelsen.

Dernæst findes i afsnit 4.A. en sammenligning af udmåling af foranstaltning/straf i nogle domme fra Grønland og Danmark. Afgørelserne angår hovedsageligt personfarlig kriminalitet, og det er tilstræbt at finde domme, hvor der indgår ét kriminelt forhold, ligesom det er tilstræbt at finde sammenlignelighed i andre faktiske forhold med mulig relevans for udmåling, jf. de respektive lovgivninger. Der er knyttet korte bemærkninger til hver sammenligning, som kan omfatte to eller flere domme indenfor samme kriminalitetstype.

For Grønlands vedkommende ligger domstolenes udgangspunkt for fastsættelse af foranstaltning i kriminallovens § 121.1.

Kriminalloven § 121.1

Ved valget og udmålingen af foranstaltning skal der tages hensyn til

1) lovovertrædelsens grovhed, herunder samfundets interesse i

at modvirke handlinger af den pågældende art

2) gerningsmandens personlige forhold, herunder

hvad der skønnes nødvendigt for at afholde den pågældende

fra yderligere lovovertrædelser.

§ 122 omhandler fradrag i frihedsberøvelsens varighed i tilfælde af tilbageholdelse (frihedsberøvelse) før dom og i § 123 oplistes 9 punkter, som kan begrunde, at der idømmes en mindre indgribende foranstaltning, eller at der efter omstændighederne ikke idømmes nogen foranstaltning, her indgår bl.a., at gerningen er begået i oprørt sindsstemning eller forbigående uligevægt, at gerningspersonen efterfølgende har afværget den fare, gerningen fremkaldte, eller genoprettet den skade, der er forvoldt, eller at gerningspersonen har meldt sig selv og aflagt fuld tilståelse.

Eftersom interessen her er særligt rettet mod domme til anbringelse i anstalt i 6 måneder eller mere, indgår § 146, hvor betingelserne for anvendelse af anstalt er opridset – også i domstolenes beslutningsgrundlag.

Kriminalloven § 146

Anbringelse i anstalt kan anvendes, når det er nødvendigt

1) for at forebygge, at gerningsmanden begår yderligere lovovertrædelser, eller

2) af hensyn til lovovertrædelsens grovhed.

Stk. 2. En gerningsmand under 18 år må ikke dømmes til anbringelse i anstalt, medmindre særlige omstændigheder gør sådan anbringelse påkrævet.

Endelig spiller kriminallovens § 147, særligt stk. 1, en betydelig rammesættende rolle for rettens fastsættelse af varighed af en anstaltsanbringelse.

Kriminalloven § 147, stk. 1

Tiden for anbringelsen i anstalt, som ikke kan overstige 10 år, fastsættes i dommen.

Stk. 2 og 3 i § 147 angår udmåling af yderligere foranstaltning i tilfælde af ny kriminalitet efter en dom, henholdsvis efter og før afsoning af tidligere dom er iværksat.

I tillæg til de regler for fastsættelse af foranstaltning, der fremgår af kriminalloven, spiller praksis en ikke ubetydelig rolle. Praksis skabes igennem undersøgelse af, hvad udfaldet har været i tilsvarende sager tidligere. Ligeledes kender – og indregner – domstolene også anklagemyndighedens katalog over retningslinjer for påstand om foranstaltning. Endelig er der også set eksempler på, at landsretten henviser til klare politiske tilkendegivelser i visse typer af sager (ikke i enkeltsager).

Før præsentation af sammenligning af udmåling af foranstaltning/straf i Grønland og Danmark, skitseres rammerne for strafudmåling i Danmark.

Den danske straffelovs § 80 fastlægger det overordnede udgangspunkt for strafudmåling. Bestemmelsen har en karakter, der svarer til kriminallovens § 121, stk. 1, omend ordlyden er delvist anderledes.

Straffeloven § 80

Ved straffens fastsættelse skal der under hensyntagen til ensartethed i retsanvendelsen lægges vægt på lovovertrædelsens grovhed og på oplysninger om gerningsmanden.

Stk. 2. Ved vurderingen af lovovertrædelsens grovhed skal der tages hensyn til den med lovovertrædelsen forbundne skade, fare og krænkelse samt til, hvad gerningsmanden indså eller burde have indset herom. Ved vurderingen af oplysninger om gerningsmanden skal der tages hensyn til dennes almindelige personlige og sociale forhold, dennes forhold før og efter gerningen samt dennes bevæggrunde til gerningen.

Stk. 3. Ved vurderingen efter stk. 2 kan det ikke indgå som formildende omstændighed, at gerningen har baggrund i tro, kulturelle forhold el.lign.

Herefter følger i straffelovens § 81 en række på 14 generelle (gælder for alle) grunde til straffskærpelse, som ”i almindelighed” skal indgå ved straffens fastsættelse. Som eksempler fremgår det af § 81, at det betragtes som straffskærpende, hvis man er tidligere straffet af betydning for sagen eller den kriminelle handling har baggrund i andres tro, etniske baggrund, seksuelle orientering mv. Det er også straffskærpende, hvis man har medvirket til, at børn under 15 år har begået kriminalitet.

Dernæst følger i §§ 81 a-c en række muligheder for fordobling eller forhøjelse med halvdelen af straffen, når visse forbrydelser er begået af bandemedlemmer, i øvrigt involverer våben eller er begået i en såkaldt skærpet strafzone.

Straffelovens § 82 indeholder en række på 13 generelle grunde til strafnedsættelse, som ligeledes ”i almindelighed” skal indgå ved straffens fastsættelse. Heriblandt finder man, at

gerningspersonen ikke var fyldt 18 år, da gerningen blev begået og at gerningspersonen befandt sig i oprørt sindstilstand fremkaldt af forurettede. Det er også formildende, hvis gerningspersonen har bidraget afgørende til sagens opklaring, bidraget til at afværge faren eller har angivet sig selv mv. En ventetid, der har været så lang, at den udgør et problem i forhold til Den Europæiske Menneskerettighedskonventions art. 6, indgår også som generel strafnedsættelsesgrund.

Straffelovens overordnede regel om fængselsstraffens varighed er nedlagt i § 33.

Straffeloven § 33

Fængsel idømmes på livstid eller på tid, ikke under 7 dage og ikke over 16 år.

Stk. 2. I tilfælde, hvor der er hjemmel til at forhøje den straf, der er foreskrevet for en lovovertrædelse, kan der dog idømmes fængsel indtil 20 år.

Stk. 3. En gerningsmand, der ikke var fyldt 18 år, da gerningen blev udført, kan ikke idømmes fængsel på livstid.

Stk. 4. Når fængsel idømmes for kortere tid end 3 måneder, fastsættes straffen i dage, ellers i måneder og år.

Reglerne i § 80 og § 33 er principielt vigtige, men omtales sjældent (aldrig) i strafferetlige domme. Her går retten efter at have taget stilling til hvilken/hvilke kriminelle forhold, den tiltalte er fundet skyldig i, i princippet direkte til den eller de konkrete strafferammer, der gælder for forbrydelsen. Hvis der er anledning til det, overvejes grundene til strafskærpelse eller strafformildelse. Dernæst tjekkes rigsadvokatens vejledninger, og man fastsætter endelig straffen under hensyntagen til praksis på området. Rutinerede dommere kan i mange sager gå direkte til undersøgelse af nyeste praksis – og naturligvis en overvejelse af, om der er særlige forhold, som gør sig gældende.

Nedenfor under 4.A. følger en direkte sammenligning af domspraksis i Grønlands Landsret og i de danske landsretter. Når det er relevant og muligt, inddrages rettens begrundelser for den konkrete fastsættelse.

Der tages ikke højde for, hvorvidt der kan formodes at være variation i praksis imellem Østre og Vestre Landsret i nogle typer af sager.

Her sker alene sammenligning af varighed af en ubetinget dom til anstalt eller fængsel. Det vil sige, at spørgsmål om vilkår under fuldbyrdelse, som f.eks. valg af åbent eller lukket regime, mulighed for udgang eller prøveløsladelse mv., som i øvrigt ikke behandles i retten, ikke indgår i overvejelserne her. På samme måde indgår ikke domstolenes stillingtagen til skyldsspørgsmålet.

Der knyttes korte bemærkninger til de umiddelbart konstaterede forskelle eller ligheder med hensyn til gerningsmåde, alder, indbyrdes relation mellem forurettede og gerningsperson mv.

Under 4.B. diskuteres domspraksis i lyset af de respektive maksimumsgrænser for typer af forbrydelser.

4.A. Sammenligning af domspraksis i sammenlignelige sager

Nedenfor følger en række (korte) domsekstrakter fra Grønlands Landsret identificeret ved det nummer, afgørelsen har i den elektroniske domssamling. I tilslutning findes mindst en dom, der angår samme kriminalitetstype og så vidt muligt tilsvarende grovhed fra en dansk landsret. De danske domme er identificeret ved findested, som typisk er domsdatabasen, Ugeskrift for Retsvæsen eller Tidsskrift for Kriminalret.

For at understøtte en relevant sammenligning er der i alle tilfælde primært søgt efter et eksempel på en dom, der omfatter en bestemt kriminalitetstype, helst uden væsentlige bi-forhold med relevans for foranstaltningsvalget/strafudmålingen. Først derefter er foranstaltning/straf sammenlignet. Rettens særlige bemærkninger om f.eks. tidligere domme, ventetid, ung alder eller lignende, som er eller kan være lovfæstede skærpelses- eller nedsættelsesgrunde er medtaget.

DRAB

Pressemeddelelse (Grønland)

Eksemplet på en fuldbyrdet drabsforbrydelse er baseret på en pressemeddelelse fra Grønlands Politi <https://politi.gl/politistationer/nyhedsliste/28-aariq-mand-doemt-for-drab-paa-kaereste/2025/01/30> (senest tilgået 15. august 2025).

Det fremgår af pressemeddelelsen, at en 28-årig mand blev dømt for at have dræbt sin kæreste i maj 2024. Drabet fandt sted i parrets hjem, mens der var 4 børn i huset. Den 28-årige var tidligere dømt flere gange for vold, herunder også mod den dræbte kæreste. Kvinden døde efter at være blevet bragt til sygehuset. Dødsårsagen var blodtab efter to mindre snitsår i ansigtet og stik i halsen med en køkkenkniv. Anklageren udtaler i pressemeddelelsen tilfredshed med, at kredsretten fulgte anklagemyndighedens påstand om at idømme anbringelse på anstalt i 8 år i stedet for 7 år ”som ellers er udgangspunktet for et drab i Grønland.”

Den dømte modtog ifølge pressemeddelelsen dommen, som dermed anses for at være endelig.

Domsdatabasen SS-1007/2023-VLR³ (Danmark)

Tidligere kæreste, 46 år, havde opsøgt sin ex-kæreste i et sommerhus, hvor hun på det pågældende tidspunkt om aftenen var alene i spabad. Her havde han tildelt ex-kæresten et antal slag med en jernstang. Ex-kæresten havde været oppe af spabadet, men døde efterfølgende af drukning. Den 46-årige blev fundet skyldig i sin ex-kærestes død på grund af sin egen forklaring, der ikke ansås for troværdig og et overbevisende vidneudsagn, hvor vidnet forklarede, at den 46-årige havde tilstået drabet overfor pågældende vidne. I landsretten blev den tiltalte idømt fængsel i 12 år med stemmerne 12 mod 3. Flertallet fandt ”ikke grundlag for at fravige udgangspunktet”

³ <https://www.domstol.dk/vestrelandsret/aktuelt/2024/3/12-aars-faengsel-for-drab-paa-ekskone-i-give/#drab%20Vestre%20Landsret>

for straf for drab. De 3 dissenterende dommere stemte for fængsel i 13 år på grund af skærpende omstændigheder, herunder forudgående planlægning og, at den 46-årige opsøgte ex-kæresten på dennes bopæl.

Forfatters bemærkninger:

Der er markant forskel på længden af de to konkrete domme. Fra henholdsvis anklageren og retten tilkendegives, hvor udgangspunktet for udmåling af foranstaltning/straf ligger. Også imellem disse udgangspunkter, som er 7 og 12 års frihedsberøvelse, er der markant afstand.

DRABSFORSØG

K 260/22 (Grønland)

En 46-årig mand blev dømt for at have forsøgt at dræbe en kvinde, idet han bl.a. slog hende flere gange i hovedet med en skovl, hvorefter han efterlod kvinden bevidstløs i et skur med en temperatur på mindst 10 frostgrader. Herved fandtes tiltalte at kunne indse faren for forurettedes liv, men har intet efterfølgende foretaget sig for at redde forurettede. Det fandtes ikke bevist, at forurettede forudgående skulle have slået tiltalte.

Landsretten fastsætter efter retspraksis foranstaltningen efter overtrædelse af kriminallovens bestemmelser om forsøg på manddrab, der som udgangspunkt fører til anbringelse i anstalt. Gerningspersonen og kvinden var tidligere kærester. De var begge berusede, da et skænderi opstod.

Tiltalte blev dømt til anbringelse i anstalt i 4 år.

K 293/22 (Grønland)

En 39 årig mand blev ved kredsretten dømt for at have forsøgt at slå en kvinde ihjel, idet han stak kvinden i området omkring halsen og på låret med en kniv, ligesom han på en ukendt måde udsatte kvinden for vold. Henset til skadernes omfang og farlighed sammenholdt med kvindens forklaring om forløbet op til det tidspunkt, hvor tiltalte stak hende i halsen, anså landsretten det for bevist, at tiltalte i hvert fald måtte have anset det for overvejende sandsynligt, at kvinden kunne dø som følge af de skader, han forvoldte hende. Dette understøttes af, at han lagde sig til at sove efter at have tilføjet hende de voldsomme skader, herunder et sår over venstre øje, en blodansamling i venstre brystkasse, overskåret brystmælkegang, en sammenklappet lunge samt et stiksår på låret.

På intet tidspunkt foretog han sig noget for at skaffe hende hjælp, selvom det må have stået klart for ham, at hun var alvorligt skadet og havde brug for lægehjælp. Forurettede ringede selv efter hjælp med tiltaltes accept ca. 2 timer efter episoden.

Gerningspersonen og kvinden har været kærestere i 8 år. Gerningspersonen har måske et alkoholproblem. Der var meget alkohol i hans barndomshjem.

Tiltalte blev dømt til anbringelse i anstalt i 4 år.

U.2024.4309 (Ø.L.D. 28. maj 2024 i anke 16. afd. S-388-23) (Danmark)

Tiltalte (T) var ved nævningeting i by- og landsretten fundet skyldig i drabsforsøg ved at have stukket forurettede (F) i maven med en kniv med en klinge på ca. 30 cm, hvorved F fik livstruende skader på lever, galdeblære og den ene lunge. Landsretten tiltrådte, at det kunne lægges til grund, at F blev ramt af knivstik i den øvre, højre side af maveregionen med en dybde på 15-20 cm, og at F måtte antages at have været i livsfare, idet F uden akut, kompetent lægebehandling ikke ville have overlevet. Et flertal på 10 voterende fandt det bevist, at det var T, der stak F i maven med en isoleringskniv med en klinge på ca. 30 cm. Henset til det anførte om knivens art og størrelse, dybden af det foretagne knivstik i den øvre del af F's mave og de konstaterede skader, der viste, at kniven måtte være ført med en betydelig kraft, tiltrådte flertallet, at T havde indset som i alt fald overvejende sandsynligt, at F ville dø som følge af knivstikket, og at T således havde haft forsæt til drab.

Ved strafudmålingen var der 16 stemmer for fængsel i 6 år. Flertallet lagde herved vægt på, at det fulgte af fast retspraksis fastlagt af Højesteret, at drabsforsøg ikke straffes med mere end 6 års fængsel, hvis der hverken foreligger formildende eller skærpende omstændigheder, hvilket flertallet ikke fandt, at der gjorde. Et mindretal på 2 stemte for fængsel i 7 år.

Forfatters bemærkninger:

Der er i alle tre sager tale om vold ved brug af farlige redskaber, og i ingen af tilfældene foretager gerningspersonen sig noget for at tilkalde hjælp eller på anden måde at forhindre dødelig udgang. I alle tre sager vurderer retten, at der kunne have været en dødelig udgang, og at gerningspersonen: a) *havde indset som i alt fald overvejende sandsynligt*, at forurettede ville dø som følge af knivstikket (U.2024.4309), b) *havde anset det for overvejende sandsynligt*, at kvinden kunne dø (K 293/22) eller c) *kunne indse faren for forurettedes liv* (K 260/22). I de to sager fra Grønland er der tale om tidligere kærestepar, og alkohol spiller en rolle bl.a. under voldudøvelsen. I sagen fra Danmark er der muligvis hash(brug) hos gerningspersonen, som mod sin benægtelse bliver dømt for drabsforsøg mod en mandlig kammerat.

Der er åbenlyst alvorlige skader i alle tilfælde. Der indgår en kniv i to sager. I K293/22 beskrives kniven som en kniv fra køkkenet. I sagen fra Danmark beskrives kniven med en klinge på 30 cm. I denne sag er domfældte desuden tidligere straffet, senest med en bøde for overtrædelse af knivloven.

I sagen fra Danmark tilkendegives, at det fremgår af fast retspraksis fastlagt af Højesteret, at drabsforsøg ikke straffes med mere end 6 års fængsel, hvilket bliver sagens udfald. I K 260/22 anføres, at foranstaltning ved drabsforsøg som udgangspunkt er anbringelse i anstalt. I K 293/22

anføres det, at "Foranstaltningen for forsøg på manddrab fastsættes efter retspraksis som udgangspunkt til anstaltsanbringelse i 4 år."

Samlet set vurderes, at domstolene i sagen fra Danmark har anset forholdet som så alvorligt, at man går op til øverste grænse for det af Højesteret accepterede topniveau. De to domme i Grønland har dommerne vurderet til at skulle ligge i "normalområdet". Der blev ikke omtalt formildende eller skærpende omstændigheder i nogen af sagerne. Men det bemærkes, at skaderne i sagen fra Danmark er beskrevet som mere alvorlige. Den anvendte kniv har et længere blad end en sædvanlig køkkenkniv, (køkkenknive har ifølge reklamer normalt et blad på 18-22 cm) og det fremgår, at der måtte lægges stor kraft i knivstikkene for at forårsage så store skader. Endelig var gerningspersonen i sagen fra Danmark tidligere straffet.

VOLDTÆGT (TILSNIGELSE)

K 236/21 (Grønland)

En 37-årig mand blev dømt for uberettiget at have skaffet sig adgang til den bolig, hvor kvinden og hendes mand boede. Døren var låst. Den 37-årige blev fundet skyldig i gennemførelse af samleje med kvinden, mens hun sov. Kvindens mand sov ved siden af hende og vågnede ved sengens bevægelser. Både kvinden, hendes mand og domfældte havde tidligere på aftenen deltaget i samme fest. De kendte hinanden, men betragtede ikke hinanden som venner. Alle tre var berusede. Kvinden havde været så beruset, at hun havde black-out og først kom til sig selv, efter den domfældte var gået, og hun fandt sig selv afklædt. Den 37-årige benægtede forholdet.

Retspraksis i sager om voldtægt ved anden kønslig omgang med en person, der befinder sig i en tilstand, i hvilken den pågældende er ude af stand til at modsætte sig handlingen, tilsnigelse til samleje, er anbringelse i anstalt i 4 måneder. Da tiltalte derudover er dømt for krænkelse af husfred, fandt både kredsret og landsret det passende at fastsætte foranstaltningen til 6 måneders anstaltsanbringelse.

U 2022.1830 H (Kun spørgsmålet om tortgodtgørelsen blev behandlet i Højesteret) (Danmark)

Tiltalte (T) havde inviteret forurettede (F), som få måneder i forvejen var ansat i en virksomhed, hvor T havde en ledende rolle, med på en to-dages tur med henblik på at vurdere faciliteter til en kommende opgave for virksomheden.

Om natten havde T skaffet sig samleje med F, der som følge af træthed og beruselse sov og befandt sig i en tilstand, hvor hun var ude af stand til at modsætte sig handlingen. Forurettede og den domfældte havde sammen indtaget en større mængde vin dagen før og om aftenen. Tiltalte tog hendes tøj af og befølte hende og havde kortvarigt samleje med hende.

Straffen fastsættes til fængsel i 1 år og 2 måneder. Retten har ved strafudmålingen lagt vægt på, at udgangspunktet for en lovovertrædelse som den foreliggende er 1 år og 2 måneder, og at der ikke foreligger hverken formildende eller skærpende omstændigheder, der medfører, at

udgangspunktet bør fraviges. (straffelovens regler om voldtægt er ændret, siden sagen blev behandlet.)

Forfatters bemærkninger:

Straffen er i dommen fra Danmark synligt længere end foranstaltningen i dommen fra Grønland. I førstnævnte anføres straffen at være udmålt i overensstemmelse med udgangspunktet for den type sager, medens der i sidstnævnte dom er tillagt to måneder i forhold til udgangspunktet for samleje ved tilsnigelse på grund af husfredskrænkelser.

VOLDTÆGT, STEDBARN

K 056/21 (Grønland)

Stedfar tiltalt for seksuelle overgreb mod steddatter. Både kredsret og landsret fandt det bevist, at steddatteren havde været udsat for seksuelle overgreb fra hun var 5 – 6 år gammel. Overgrebene begyndte som befølinger i blandt andet kønsdelene og udviklede sig til fuldbyrdet samleje, fra hun var omkring 10 år gammel. Steddatterens forklaringer fremstår fyldestgørende og troværdige. Det er vanskeligt for steddatteren at adskille de enkelte episoder, men hun har udførligt forklaret, hvor i boligerne overgrebene skete, og at overgrebene skete, når moren ikke var hjemme, ofte fordi moren var til bingo.

Da steddatteren var 14-15 år, var hun indlagt på sygehus for at få foretaget abort.

Både kredsret og landsret lagde til grund, at befølingerne og samlejerne skete mod steddatterens vilje, og at hun hovedsagelig føjede sig, fordi stedfaren optrådte aggressivt og truende, ligesom han udnyttede hendes frygt for moderens reaktion.

Landsretten har især lagt vægt på hyppigheden af overgrebene, overgrebenes alvorlige karakter, steddatterens alder, da overgrebene begyndte, længden af perioden, hvor overgrebene fandt sted, og at hun blev gravid. Landsretten har desuden lagt vægt på, at der er et udtrykkeligt politisk ønske om, at foranstaltningsniveauet i sager om overgreb mod børn ikke skal begrænses af foranstaltningsniveauet i drabssager.

Landsretten ændrede den af kredsretten idømte foranstaltning fra 5 til 6 års anstaltsanbringelse.

V.L. S – 0021 – 22 (domsdatabasen) (Danmark)

Efter bevisførelsen fandt både byret og landsret det bevist, at stedfaren adskillige gange og med jævne mellemrum i hele perioden på ca. 14 måneder har gennemført eller forsøgt at gennemføre såvel vaginale som anale samlejer med sin steddatter. Det findes endvidere godtgjort, at tiltalte foretog de tre specifikke overgreb på sin steddatter, som er beskrevet i tiltalen. Dog bemærkes, at datoen for det ene forhold ikke med sikkerhed er fastslået.

Ved straffastsættelsen er der navnlig lagt vægt på karakteren og grovheden af et af forholdene, at voldtægterne blev begået mod tiltaltes steddatter, der var 9-10 år gammel, overgrebenes antal samt længden af gerningsperioden.

Udover voldtægt og forsøg på voldtægt mod barn under 12 år, dømmes stedfaren for vold mod steddatteren.

Straffen blev fastsat til fængsel i 7 år.

Forfatters bemærkninger:

Begge sager drejer sig om voldtægt mod steddatter. Overgrebene fandt sted over en årrække i sagen fra Grønland, medens der i sagen fra Danmark var tale om et forløb på godt et år. I begge sager fandt overgrebene, herunder analt og vaginalt samleje, bl.a. sted, medens steddatteren var under 12 år. I sagen fra Grønland blev steddatteren gravid som 14-15-årig.

Sammenholdt med det forhold, at landsretten i Grønland øger varighed af foranstaltning med 1 år, kan landsrettens sidste bemærkning om et udtrykkeligt politisk ønske om, at sager om overgreb mod børn ikke skal begrænses af foranstaltningsniveauet i drabssager, læses som et signal fra landsretten til kredsretterne om, at niveauet i sådanne sager fremover bør hæves.

I sagen fra Danmark stadfæstede landsretten byrettens dom.

Samlet tyder det på, at denne kriminalitetstype har myndighedernes opmærksomhed i Grønland og at foranstaltningsniveauet kan forventes at stige i første instans.

GROV VOLD

K 200/24 (Grønland)

Tiltalte (T) er i kredsretten dømt for seks forhold om vold, begået mod hans daværende kæreste over en periode fra den 16. januar 2021 til den 21. juli 2022. Volden har hovedsagelig bestået i slag mod hovedet og kroppen og har i enkelte tilfælde desuden bestået af spark og kvælertag. Volden har medført hævelser, blå mærker og vejrtrækningsbesvær. Den 24. maj 2021 skar T desuden forurettede i halsen med en ødelagt vinflaske, hvorved hun fik en gabende flænge, som var 2,5 cm lang, 0,5 cm dyb og 0,5 cm bred.

Landsretten fandt, ligesom kredsretten, at der er tale om en grov voldssag, der bør medføre en længerevarende anstaltsanbringelse. Udover de forhold, kredsretten har lagt vægt på, lægger landsretten i skærpende retning vægt på, at der alle gange har været tale om uprovokeret vold, og at volden fortsatte efter, at der var rejst tiltale for de forhold, der blev begået i 2021.

Herefter – og henset til den lange sagsbehandlingstid som i et vist omfang må tilskrives, at volden er begået over en længere periode, men ikke fuldt ud skyldes T's forhold – fastsatte landsretten foranstaltningen til 9 måneders anstaltsanbringelse.

K 257/21 (Grønland)

Tiltalte er i kredsretten fundet skyldig i (kriminallovens § 88, vold) at have tildelt V1 2 knytnæveslag i ansigtet og kvælertag på halsen, og tildelt V2 3 knytnæveslag i ansigtet/hovedet og væltet ham omkuld. Kredsretten fandt, at der burde foranstaltes med anbringelse i anstalt og idømte 6 måneder i anstalt betinget med prøvetid i to år. Der blev særligt henvist til at den tiltalte befandt sig i en oprørt sindsstemning og har gode personlige forhold samt gode fremtidsplaner.

Landsrettens flertal (to dommere) fandt, at kvælertag er grov vold, der som udgangspunkt bør medføre anstaltsanbringelse. Disse to dommere lagde særlig vægt på, at tiltalte tidligere er dømt for vold, herunder -at der er tale om relativt hurtigt recidiv, -de skader, som volden medførte, -at en del af volden var et kvælertag, og -at der var tale om flere knytnæveslag i ansigtet/hovedet mod to personer. Disse to dommere fandt hverken, at foranstaltningen kunne gøres betinget eller, at samfundstjeneste kunne komme på tale. Det forhold, at volden blev begået i umiddelbar forlængelse af, at tiltalte havde set sin ekskæreste i seng en anden, kunne ikke føre til et andet resultat.

Efter en samlet vurdering af tiltaltes tidligere foranstaltning (samfundstjeneste i 100 timer for vold) og kriminalitetens karakter og omfang, fandt disse to dommere, at den udmålte foranstaltning – uanset tiltaltes gode personlige forhold – skulle fastsættes til anbringelse i anstalt i 4 måneder.

En dissenterende dommer fandt den af kredsretten idømte foranstaltning passende.

TfK 2021.15 (V.L.D. 6. oktober 2020) (Danmark)

Tiltalte (T) blev dømt efter straffelovens § 245, stk. 1 for i en lejlighed med en lighter at have sat ild til en vens fødder og underben, som netop var blevet overhældt med håndsprit. Vennens mor var også til stede. Moren havde netop smurt den sovendes fødder og underben i håndsprit fordi de var fyldte med sår og lugtede. T slukkede ilden med hænderne. Ilden var slukket efter fem sekunder. Der påvist 2. gradsforbrændinger på højre underben og begge fodrygge, svarende til omtrent 2 % af kropsoverfladen. Der var overvejende tale om overfladiske 2. gradsforbrændinger, men enkelte steder på fodryggene sås hvidlige områder, der muligt repræsenterede dybere 2. gradsforbrændinger med beskadigelse af læderhuden. T blev dømt til fængsel i 6 måneder. Ved straffastsættelsen blev der lagt vægt på forholdets karakter, herunder navnlig at forurettede havde sovet, da T tændte ild til hans fødder, samt omfanget af skaderne. (Dissens: 2 dommere stemte for fængsel i 4 måneder)

U.2024.2278, TfK 2024.97 (Ø.L.D. 26. februar 2024) (Danmark)

To gerningspersoner blev dømt for at have overfaldet en tredje mand i dennes hjem og udsat ham for vold i form af spark og slag, herunder med slagvåben. Den overfaldne blev ramt i hovedet og på kroppen, ligesom han blev stukket med en kniv eller knivlignende genstand i brystkassen, fik snitsår flere steder på kroppen og hugsår i en hånd. Den ene gerningsperson anvendte en kniv

eller knivlignende genstand, og den anden anvendte et slagvåben. De havde skaffet sig adgang til den overfaldnes bolig ved med en økse at slå hul i døren. Den overfaldne skyldte en af gerningspersonerne penge.

Byretten lagde ved strafudmålingen vægt på, at overfaldet er udført i forening og efter forudgående aftale om natten ved opbrydning af hoveddøren og indtrængning i den overfaldnes hjem, hvor denne lå og sov. Den overfaldne var blevet udsat for særdeles grov og omfattende vold, han var muligt i livsfare og havde pådraget sig alvorlige skader, der meget nærliggende vil medføre varige mén. Initiativet var taget af den ene gerningsperson, og den anden var tidligere dømt for bl.a. vold. Byretten fandt, at der efter forholdets alvorlige karakter ikke var grundlag for at gøre straffen helt eller delvist betinget. Byretten fastsatte straffen til fængsel i 2 år og 3 måneder. Ingen del kunne gøres betinget.

Landsretten fandt, at der ikke forelå nogen formildende omstændigheder, men at der tværtimod forelå alle de strafskærpelsesmomenter, som er anført i forarbejderne til den strafskærpende lovændring fra 2018.

Landsretten forhøjede straffen til fængsel i 2 år og 6 måneder.

TfK 2021.374 (Ø.L.D. 8. december 2020 i anke 12. afd. S1449-20) (Danmark)

Tiltalte (T), som afsonede dom for vold, blev dømt for at have stukket en medindsat med en spids, tilvirket gaffel i ansigtet samt uden på tøjet i brystet og ryggen. Forurettede (F) fik mindre flænger i ansigtet.

Byretten fastsatte straffen til fængsel i 4 måneder, idet byretten lagde vægt på angrebets farlighed, og at forholdet var begået i et fængsel, jf. straffelovens § 81, nr. 12⁴, men også, at de påførte skader var af mindre alvorlig karakter.

Landsretten henviste til den strafskærpende lovændring fra 2018 og fandt, at den skarpe genstand kunne sidestilles med en kniv eller andet blankvåben. Da T var tidligere straffet for ligeartet kriminalitet samt efter forholdets alvorlige og potentielt farlige karakter, forhøjedes straffen til fængsel i 8 måneder (tillægsstraf).

Forfatters bemærkninger:

Kun den danske straffelov har adskilte bestemmelser for simpel (§ 244) og grov vold (§ 245). I begge domme fra Grønland betegnes den udøvede vold som grov. Den beskrevne vold har ligheder med volden i de domme, der er medtaget fra Danmark. Men ingen af sagerne fra Danmark svarer direkte til sagerne fra Grønland.

Af K 200/24 (Grønland) fremgår det som skærpende, at volden var uprovokeret og foregik over en periode på ca. halvandet år – og blev videreført efter sagens anlæg. Samtidig fremgår det som formildende, at sagen har været lang tid under behandling. TfK 2021.374 (Danmark) ligger tæt op

⁴ Straffeloven §81, nr. 1

ad denne med hensyn til landsrettens strafudmåling. Den udførte vold er ligesom skaderne dog beskrevet som betydeligt mindre alvorlige end i K 200/24. Det bemærkes, at der i den danske dom er den skærpende omstændighed, at volden udøves i et fængsel, og at den pågældende er tidligere dømt for ligeartet kriminalitet. I TfK 2021.15 (Danmark) er straffen mildere end foranstaltningen i K 200/24 og afsagt med dissens for en to måneder kortere dom. Men den er strengere end i K 257/21 (Grønland). I TfK 2021.15 er der tale om ildspåsættelse af et menneske med 2. grads forbrænding på 2% af kroppen, men også om, at gerningspersonen selv medvirker til at begrænse skaden, hvilket anses for formildende⁵. Ildspåsættelse af et menneske er potentielt farlig, men alvorlig fare afværges. Dette forklarer formodentlig den mildere straf.

Der er grund til at antage, at det er kvælertaget i K 257/21, der får landsretten til at definere grov vold og afvise brug af betinget dom, som kredsretten og den dissenterende dommer foreslår, men til gengæld gøre den ubetingede dom til anbringelse relativt kort.

U.2024.2278 (Danmark) er utvivlsomt den mest alvorlige sag med flere gerningspersoner og brug af stik- og slagvåben. Den udøvede vold beskrives som særdeles grov og omfattende. Skaderne beskrives som alvorlige, det betragtes som nærliggende, at der vil komme varige mén, ligesom mulig livsfare nævnes. K 200/24 er den af de to domme fra Grønland, der kommer tættest på med hensyn til den beskrevne vold. Men U.2024.2278 er betydeligt mere alvorlig. Om afstanden i udmåling af de to domme er fuldstændig proportional er vanskeligt at sige. Der nævnes endvidere en formildende omstændighed i form af lang ventetid i retten i K 200/24. Det er således muligt, at varighed af anstaltsanbringelse ville have været (lidt) længere, hvis sagsbehandlingen havde været hurtigere.

Samlet set kan det ikke ud fra disse domme anses for sandsynliggjort, at niveauet for udmåling af fængselsdom/dom til anbringelse i anstalt i sager om grov vold er meget forskelligt i Danmark og Grønland.

VOLD

K 166/24 (Grønland)

En 50-årig mand, som 10 år tidligere var idømt betinget anstaltsanbringelse i 30 dage og en prøvetid på 1 år for vold, blev i kredsretten idømt 2 måneders ubetinget anbringelse i anstalt for at have tildelt forurettede to lussinger, have taget kvælertag og skubbet ham ned ad trappen. Episoden betegnes i kredsretten som selskabsvold, idet tiltalte kom hjem fra arbejde, hvor "de andre" drak. Kredsretten anfører, at sådanne situationer betragtes som "almindelig" vold i politiets dagsbefaling og foranstaltes med tilsyn eller betinget dom. På grund af de skærpende omstændigheder, at volden var uprovokeret og foretaget mod person med ADHD-diagnose, tidligere dom for vold samt voldens karakter, fastsatte kredsretten dommen til ubetinget anbringelse i anstalt i 2 måneder.

⁵ Straffeloven §82, nr. 11

Landsretten skærpede til anbringelse i anstalt i 3 måneder med henvisning til den tidligere dom og omfanget af den udøvede vold, herunder dens farlighed.

TfK 2024.24 (V.L.D. 7. februar 2024) (Danmark)

28-årig mand fundet skyldig i overtrædelse af straffelovens § 244, stk. 1, ved at have tildelt sin udlejer flere knytnæveslag i ansigtet i den lejlighed, hvor tiltalte (T) boede til leje. Der opstod skænderi, fordi T ikke kunne komme ind i lejligheden, eftersom udlejeren ikke havde lagt en nøgle til ham. Udlejeren pådrog sig som følge af volden flere brud i ansigtet, som han blev opereret for. Han havde fortsat gener af volden, herunder fysiske og psykiske, og han var stadig sygemeldt. Under disse omstændigheder og henset til voldens karakter og de indtrufne skader blev T straffet med fængsel i 3 måneder.

Udvisning af T, som var rumænsk statsborger, var bragt op i retten. Men landsretten fandt ikke grundlag herfor.

TfK 2024.17 (V.L.D. 30. januar 2024) (Danmark)

28-årig næstkommanderende i en afdeling af forsvaret blev dømt for vold, grov krænkelse af underordnet og blufærdighedskrænkelse. Overtrædelse af straffelovens § 244, stk. 1, og militær straffelovs § 18, vold og grov krænkelse af underordnet, ved i forbindelse med en afslutningsfest 5-8 gange at have sparket værnepligtig F1 over skinnebenet, slået ham tre gange i brystet med knyttet hånd og taget fat i begge hans brystvorter og vredet dem rundt samt ved at have sparket værnepligtig F2 over skinnebenet og taget fat i begge hans brystvorter og vredet dem rundt. Endvidere skyldig i overtrædelse af militær straffelovs § 18 og straffelovens § 232 ved at have taget fat i værnepligtig F3's brystvorter og vredet dem rundt og ved at have taget fat om hans kønsdele uden på tøjet og givet et lille klem. Navnlig under hensyn til karakteren af voldsudøvelsen og til, at berøringen var sket uden på tøjet, blev straffen udmålt til fængsel i 30 dage. Efter oplysninger om tiltaltes gode personlige forhold og forholdenes karakter blev straffen gjort betinget med vilkår om bl.a. udførelse af samfundstjeneste i 40 timer.

Forfatters bemærkninger:

I K 166/24 og TfK 2024.24 idømmes i begge tilfælde frihedsberøvelse i 3 måneder. Den udøvede vold og – ikke mindst skaderne – beskrives som betragteligt mere alvorlige i dommen fra Danmark end i dommen fra Grønland. TfK 2024.17 er alene medtaget til perspektivering.

SIMPEL VOLD – BETINGET DOM

K 033/21 (Grønland)

Tiltalte (T) er selvstændig erhvervsdrivende med en nystartet afdeling, der kræver meget opmærksomhed. Han forklarer, at han ofte oplever hærværk på sine ting, men ikke oplever, at myndighederne tager sig af det, når han henvender sig. Dette har medført frustrationer. T er dømt for at have tildelt en dreng, som sammen med andre børn fnisende løb bort fra hans båd, hvor en brandslukker var blevet tømt, to lussinger, som medførte små læsioner.

Kredsretten afgjorde med henvisning til gode forhold og ingen tidligere foranstaltninger sagen med advarsel. Kredsretten påpegede yderligere, at forholdet havde fundet sted 2 år tidligere.

Landsretten fandt, at henset til karakteren af volden, herunder at der var tale om få slag med flad hånd, at foranstaltningen burde fastsættes til anbringelse i anstalten i 20 dage samt at foranstaltningen under hensyn til tiltaltes gode personlige forhold og voldens omfang og grovhed, herunder at volden kun medførte begrænset skade og skete i et enkeltstående tilfælde, burde gøres betinget med en prøvetid på 1 år.

TfK2021.228 (Danmark)

Tiltalte (T) var ca. 6 år tidligere idømt fængsel i 14 dage betinget for simpel vold ved at have skubbet en vagt. T arbejdede nu som dørmand og havde i aktuel sag med flad hånd slået en person, som ønskede at komme ind på det etablissement, hvor dørmanden arbejdede.

Det blev lagt til grund, at kunden havde opført sig aggressivt og brugt ukvemsord, da dørmanden bad ham dokumentere sin alder. Dørmanden blev i byretten idømt fængsel i 20 dage betinget med henvisning til voldens meget beskedne karakter. Der skete ikke frakendelse af retten til at udøve virksomhed som dørmand.

Landsretten stadfæstede byrettens straffastsættelse og lagde herved vægt på kundens forudgående adfærd sammenholdt med voldens begrænsede omfang, og at den tidligere dom vedrørte vold i meget begrænset omfang. Den tidligere dom vedrørte vold udøvet uden for tiltaltes virke som dørmand. Retten til at udøve virksomhed som dørmand blev ikke frataget.

Forfatters bemærkninger:

Både dommen fra Grønland og dommen fra Danmark angår isolerede voldsepisoder fremkaldt i frustration på grund af forurettedes adfærd. I begge tilfælde er der tale om slag i ansigt med flad hånd. Trods meget forskellige situationer kan der ikke konkluderes et strengere niveau i det ene tilfælde end i det andet.

BLODSKAM/INCEST

K 112/2024 (Denne sag er den eneste, hvor blodskam (§74) optræder i den elektroniske domssamling i undersøgelsesperioden) (Grønland)

Sagen omhandler (simpel) vold, knyttnæveslag mod øjenbryn, som krævede syning med tre sting. Endvidere tyveri ved indbrud i butik sammen med kammerater, hvor de stjal øl og spiritus. Tiltalte (T) pålagt erstatning på 2.400 kr.

To tilfælde af blodskam i kombination med voldtægt mod 10 år yngre lillesøster, som var under 12 år. Voldtægten, som foregik analt, fandt sted på T's værelse. Benægtes af T.

T blev idømt 2 års anbringelse i anstalt.

U. 2005.2276V, Tfk2005.462 (V.L.D. 5. april 2005) (Dommen falder udenfor undersøgelsesperioden, men er den bedst egnede mht. faktum af de domme, der er fundet.) (Danmark)

18-årig havde som 15-16-årig haft samleje med søster under 12 år. Der var tale om 3 samlejer, hvoraf i hvert fald et havde fundet sted, efter at tiltalte (T) var fyldt 15 år. T idømtes fængsel i 3 måneder, der blev gjort betinget bl.a. på vilkår om, at han i 1 år tager ophold i egnet socialpædagogisk behandlingsinstitution eller behandlingssted for unge, og at han efter tilsynsmyndighedens vurdering undergiver sig psykiatrisk/sexologisk behandling i op til 2 år.

Forfatters bemærkninger:

Dommen i Grønland angår 2 tilfælde af analt samleje samt et tilfælde af simpel vold og et tilfælde af tyveri. Der er altså flere forhold til samtidig pådømmelse. Sagen fra Danmark angår alene 3 tilfælde af blodskam. I begge tilfælde drejede det sig om overgreb mod yngre søster, som (delvist) var under 12 år.

Det kan ikke udelukkes, at dommen fra Danmark ville være lidt strengere i dag på grund af stærk opmærksomhed og generelt skærpede strafferammer i sager om seksuelle overgreb. Det kan dog heller ikke formodes, at bi-forholdene i dommen fra Grønland, et simpelt voldsforhold og et tyveriforhold, alene kan forklare forskellen mellem udmålingerne i de to domme.

HASH

K 253/23 (Grønland)

Tiltalte (T), en 31-årig mand, tilstod at have indført 2 kg og 149 gram hash til Grønland fra Danmark og oplyste, at han havde brug for hashen selv på grund af søvnproblemer. T blev dømt for i førstegangstilfælde at have besiddet den nævnte mængde hash med henblik på videreoverdragelse.

T blev idømt 8 måneders anbringelse i anstalt.

Det har ikke været muligt at finde en umiddelbart sammenlignelig sag fra Danmark. Til brug for sammenligning med Danmark anvendes derfor som udgangspunkt anklagemyndighedens

vidensbase⁶ <https://vidensbasen.anklagemyndigheden.dk/h/6dfa19d8-18cc-47d6-b4c4-3bd07bc15ec0/VB/4bb028e8-2dde-4207-a968-7f27cb4b83c9#i506718be1> suppleret med oplysninger i en pressemeddelelse fra Midt- og Vestsjællands politi.

Det fremgår af vidensbasen, at i sager om narkotika spiller mængden af stoffet en afgørende rolle for strafudmålingen. Om hash fremgår af et elektronisk bilag, som angiver retningslinjerne fra før en skærpende lovændring (lov nr 724 af 20. juni 2025), at fra ca. 10 kg og op anses hash at være omfattet af Straffelovens § 191. Derunder er det omfattet af Lov om Euforiserende Stoffer. Ved besiddelse af 10 kg hash er straffen mellem 10 mdr. og 1 års fængsel. Af retningslinjerne til lovændringen af 2025 fremgår, at besiddelse med henblik på videresalg straffes med fængsel i ca. 3 måneder, når der er tale om 1 kg og fængsel i ca. 4 måneder, der når der er tale om 3 kg hash.

Pressemeddelelse fra Midt- og Vestsjællands Politi, <https://politi.dk/midt-og-vestsjaellands-politi/nyhedsliste/dom-i-sag-om-indsmugling-af-hash-i-hoensefoder/2024/02/02> (senest tilgået 9. august 2025.)

Pressemeddelelsen beskriver et hovedforhold, der angår indsmugling af mere end 353 kg hash, som førte til dom til fængsel i 5 år. I meddelelsen tilføjes, at en 35-årig mand blev idømt fængsel i 3 måneder for besiddelse af 2 kg hash. Denne afgørelse ligger tæt op ad de nye og mere detaljerede retningslinjer.⁷

Forfatters bemærkninger:

Når det angår narkotika, er omfang af stoffet i de fleste tilfælde reelt afgørende for dommen. I begge domme er der tale om besiddelse i et omfang, som ligger betydeligt over de mængder, der accepteres som "til eget brug". I Grønland dømmes på dette punkt markant strengere end i Danmark.

4.B. Sammenlignende analyse af relativ udmåling af foranstaltning/straf

I afsnit 4.A. sammenstillede vi de faktiske udmålinger af frihedsberøvelsens varighed i sager, der var nogenlunde sammenlignelige. Her i afsnit 4.B. vil vi efter nogle indledende ord om sammenligning generelt holde de relative udmålinger i de samme sager op imod hinanden. Når vi ser på de relative udmålinger, sker det ved at betragte de faktiske udmålinger i lyset af de respektive rammer i lovgivningen.

⁶ Dette link fører til den seneste version af afsnittet om narkotika. Vidensbasen er justeret i henhold til seneste lovændring ved Lov nr. 724 af 20/06/2025, <https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2025/724>. I afsnit 5 (om straf) henvises elektronisk til bilag med straffpåstande, som gjaldt før lovændringen i juni 2025.

⁷ Det fremgår af pressemeddelelsen, at hovedmanden ankede og den ene meddomfældte udbad sig betænkningstid. Pressemeddelelsen er tavs om den anden meddomfældte, som udgør det eksempel, der benyttes her. Det vurderes, at denne dom blev accepteret.

Det har været vanskeligere end forventet at finde afgørelser, som meningsfuldt kunne sammenlignes. Det skyldes bl.a., at der i mange domme er et hovedforhold, som anses for mest afgørende med hensyn til udmåling af foranstaltning/straf, men dertil kommer ofte et eller flere bi-forhold, som er til samtidig pådømmelse og har eller kan have indflydelse på det konkrete udfald. Derudover er der formildende og skærpende grunde, som forventes at have indflydelse, men ikke altid italesættes i dommen. Samtidig kan man dels ikke kende vægten af de formildende/skærpende omstændigheder i den endelige fastsættelse, og dels kan disse udlignes af andre forhold, der trækker i den modsatte retning.

Sammenligning udfordres yderligere af grundlæggende forskelle i lovgivningsstrukturen og i indholdet af kriminalloven og straffeloven.

Domstolene arbejder både i Grønland og Danmark indenfor de respektive loves rammer, og det er en vigtig opgave for dommerne i hver enkelt sag at vurdere den konkrete forbrydelses grovhed samt at indregne de øvrige relevante omstændigheder, som defineres i loven og igennem praksis. Endvidere skal der indenfor lovens udmålingsgrænse være luft til, at der både kan komme et mindre og et mere alvorligt kriminelt forhold af samme type på et senere tidspunkt. Samtidig påhviler det domstolene at sikre lighed i rets-anvendelsen. Det vil bl.a. sige, at domstolene ikke lader sig påvirke af hensyn, loven ikke åbner mulighed for at tage i betragtning. Til at understøtte opgavevaretagelsen i det daglige arbejder domstolene ofte med et *udgangspunkt* for foranstaltning/straf for den specifikke forbrydelsestype. Domstolene kan så lægge til og trække fra i forhold til udgangspunktet i den konkrete sag. I denne proces støtter domstolene sig også kraftigt op ad praksis – og herunder i særdeleshed praksis fra de overordnede domstole. Hvis en overordnet domstol finder grund til at justere praksis, kan den give signal herom i bemærkningerne til en dom, som det f.eks. skete i K 056/21 (Grønland) om voldtægt mod steddatter ovenfor.

Alvorlig kriminalitet besvares normalt med ubetinget frihedsberøvelse både i Grønland og i Danmark. Men hvor der i Grønland er én fast generel ramme for frihedsberøvelse uanset hvilken eller hvilke forbrydelser, der er tale om, er der i Danmark både generelle rammer og individuelle rammer for varigheden af frihedsberøvelsen ved de forskellige forbrydelsestyper. I tillæg hertil findes der i Danmark visse lovfæstede muligheder for både at fravige ”udgangspunktet”⁸ og at sprænge rammerne nedad eller opad, når nærmere definerede omstændigheder foreligger⁹.

Lad os nu se på nogle eksempler vedrørende relativ udmåling af frihedsberøvelsens varighed i Grønland og Danmark.

I de sager, der angår voldtægt mod steddatter, er udfaldet i dommen fra Grønland (K 056/21) anstaltsanbringelse i 6 år. I dommen fra Danmark (V.L. S – 0021 – 22) blev der idømt fængsel i 7 år. Sagerne betragtes som alvorlige i begge tilfælde.

⁸ F.eks. straffelovens §§ 81a-81c og § 83.

⁹ Straffelovens §§ 83 og 84.

I dommen fra Grønland er lovens øverste ramme frihedsberøvelse i 10 år. I dommen fra Danmark er den øverste strafferamme i § 216, stk. 2, fængsel i 12 år.

Dommen i Grønland, som er et år kortere end dommen i Danmark, udnytter således 60% af lovens øverste ramme for frihedsberøvelse, medens dommen fra Danmark udnytter den tilgængelige ramme 58,3%. Der er således relativt betragtet meget lidt forskel på de to domme.

I sagerne angående drab er udfaldet i dommen fra Grønland (pressemeddelelsen) 8 års frihedsberøvelse og i sagen fra Danmark 12 års frihedsberøvelse (Domsdatabasen SS-1007/2023-VLR).

I dommen fra Grønland er den øverste ramme i drabssager 10 år. I sagen fra Danmark er den øverste ramme fængsel i livstid. Livstid er en ubestemt periode, der som minimum skal udgøre 12 år, jf. straffeloven § 41, og gennemsnitligt udgør 16-17 år¹⁰.

I dommen fra Grønland udnyttes 80% af den tilgængelige ramme. I dommen fra Danmark udnyttes 100% af den kortest mulige reelle frihedsberøvelse, hvis retten havde benyttet sig af muligheden for at idømme fængsel på livstid, men 73% af den gennemsnitlige varighed af frihedsberøvelse ved en livstidsdom.

Hvis vi ser på det, der i begge domme omtales som udgangspunktet for udmåling i en drabssag, ligger dette på 7 år i Grønland og udgør dermed 70% af det maksimalt mulige. I Danmark er udgangspunktet ved drab 12 års fængsel – ligesom i resultatet i SS-1007/2023-VLR. Udgangspunktet ligger altså i Danmark på samme niveau som den minimale frihedsberøvelse ved livstidsdommen.

Målt i faktisk varighed er en drabsdom i Danmark som udgangspunkt 5 år længere end en drabsdom i Grønland. I relativt lys udgør en dom til 7 år i anstalt 70% af det absolutte maximum. Med en gennemsnitsvarighed for en livstidsdom på 16,5 år udnyttes rammen i udgangspunktet 73% i Danmark.

Som det sidste eksempel ser vi på sagerne om simpel vold. I begge domme ifaldes frihedsberøvelse i 3 måneder. Den udøvede vold beskrives som mere alvorlig og følgerne som længerevarende i dommen fra Danmark (TfK 2024.24 VL) end i dommen fra Grønland (K 166/24). I dommen fra Grønland er den maximale ramme i loven 10 år, medens strafferammen i straffelovens § 244 er fængsel i 3 år.

I de to enslydende domme udnyttes rammen således 2,5% i dommen fra Grønland medens den betragteligt lavere ramme i sagen fra Danmark udnyttes 8,3%. Den relative forskel er ikke helt ubetydelig.

Fra et komparativretligt metode-hensyn er det relative blik et nødvendigt tillæg til de faktiske opgørelser. De enkelte elementer må studeres i egen kontekst – også når de sammenlignes.

¹⁰ <https://www.kristeligt-dagblad.dk/liv-og-sjael/flere-idoemmes-faengsel-paa-livstid-lige-nu-er-der-37-livstidsfanger-bag-tremmer-men> (senest tilgået 16. august)

4.C. Sammenfatning om domssammenligning

Det anses for et ufravigeligt grundprincip for domstolene, at det lige behandles lige. Man kunne derfor antage, at det ville være rimelig enkelt at sammenligne to situationer, hvor f.eks. et menneske har slået et andet menneske ihjel.

Men som det er fremgået, skal sammenligninger af domme foretages med varsomhed. Netop fordi det lige skal behandles lige, skal domstolene se på hver enkelt sag og foretage konkret vurdering af omstændigheder, udførelsesmåde, adfærd før og efter, personlige relationer, kriminel belastning og meget mere. Domstolene kan desuden ikke forventes at nævne alle de forhold, der indgår i vurderingen af en sag, ligesom der kan være både skærpende og formildende omstændigheder i samme sag.

I respekt for princippet om lighed for loven anvender domstolene ikke sjældent et princip om, at der er et vist udgangspunkt for udmåling af foranstaltning/straf. Eksistensen af dette udgangspunkt fritager dog ikke fra de konkrete vurderinger.

Udgangspunktet ligger forskelligt for forskellige forbrydelsestyper og afspejler den generelle grad af alvor, hvormed samfundet ser på de forskellige typer af forbrydelser. I den danske straffelov understøttes tilkendegivelsen af graden af alvor med lovfæstede strafferammer knyttet til de enkelte forbrydelsestyper. Strafferammerne er dog ofte ganske vide, og der er stadig brug for et udgangspunkt. Når f.eks. samleje med et barn under 12 år straffes med "fængsel indtil 12 år", skal straffen udmåles til fængsel i mindst 7 dage og højst 12 år (bøde er udelukket). Denne ramme er ikke til megen hjælp og der er brug for støtte i form af et udgangspunkt, hvorfra den konkrete vurdering tager sit afsæt.

Udover at afspejle graden af alvor hvormed samfundet ser på den enkelte forbrydelse, afspejler udgangspunktet for foranstaltning/straf for en konkret forbrydelsestype også en indbyrdes gradbøjning imellem forskellige forbrydelsestyper. Udgangspunktet for udmåling af foranstaltning/straf er således forskelligt for simpel vold og for et drab. Det samme gælder for Danmarks vedkommende strafferammerne.

Alle regler og principper for udmåling skal altid ligge indenfor den gældende lovs generelle rammer. Her har Grønlands kriminallov en absolut grænse for idømmelse af frihedsberøvelse på 10 års anbringelse i anstalt, (kriminallovens § 147, stk. 1). Straffelovens § 33 har en normalgrænse på 16 år. Denne kan i særligt hjemlede tilfælde hæves til 20 år.

De faktiske sammenligninger af udmåling i kapitel 4.A viser tilfælde, hvor varighed af idømt frihedsberøvelse er længere i Danmark end i Grønland: drab, drabsforsøg og voldtægt. Ved grov vold er billedet mere nuanceret, ved simpel vold kan sammenligning af de to domme tyde på et lidt mildere niveau i dommen fra Danmark og ved hash ligger den idømte frihedsberøvelse højere i dommen fra Grønland.

De relative sammenligninger af nogle af afgørelserne giver et mere nuanceret billede. Når forskellene i domstolenes lovfæstede "råderum" tages i betragtning, ligger dommene vedrørende voldtægt

mod steddatter og drab ganske tæt på hinanden i procentuel udnyttelse af lovens rammer. I sagerne om simpel vold er der tale om en højere udnyttelse af en betragteligt kortere ramme i dommen fra Danmark end i dommen fra Grønland, hvor rammen er betragteligt større. I begge tilfælde var dommene dog betingede.

Præsentationen af virkelige domme i Grønland og Danmark skal i det følgende suppleres af beretninger fra fokusgruppemøder med både fagpersoner og andre interesserede borgere.

5. Fokusgrupperne

Afholdelse af fokusgruppemøder er velegnet til at skabe en dynamisk dialog med mulighed for refleksion. Fokusgrupper kan sammesættes forskelligt bl.a. afhængigt af formålet.

I denne undersøgelse var formålet at bringe mennesker sammen for at drøfte meninger, kendskab og forventninger til samfundets reaktioner på kriminalitet. Fokusgrupperne er sammensat således, at deltagerne i hvert møde har de samme forudsætninger for at mene, vide og forvente noget. Denne sammensætning er valgt for at forebygge strukturelle skævheder i grupperne, hvor nogle deltagere på forhånd kunne føle, at de var i selskab med mennesker, der vidste meget mere end dem selv, og derfor kunne vælge ikke at sige noget. Dette udelukker naturligvis ikke, at nogle personligheder kan vise sig hurtigere til at sige deres mening mere markant end andre. Det må man leve med og muligvis forsøge at styre ved at tage runder eller indsætte en ordstyrer.

På grund af afstande foregik alle fokusgruppemøder med fagpersoner, d.v.s. kredsdommere i Grønland samt byretsdommere og lægdommere i Danmark online, og i alle tilfælde accepterede alle deltagere, at mødet blev optaget og derefter slettet igen.¹¹ Fokusgrupper med grønlandske borgere fandt sted ved personlig tilstedeværelse.

Hovedpunktet for grupperne var, at de skulle drøfte nogle korte skriftlige beskrivelser af kriminelle hændelsesforløb. Beskrivelserne var lavet med afsæt i de domme, der var studeret nærmere med henblik på kapitel 4 ovenfor. Det blev oplyst ved hver case, hvilken forbrydelsestype, der var faldet dom for, men udmåling af foranstaltning eller straf blev ikke oplyst. Deltagerne blev bedt om på forhånd at have læst de seks cases og først at vurdere, hvilken foranstaltning eller straf, de mente, der ville være faldet, der hvor de selv fungerer. Dernæst skulle de drøfte, hvilken foranstaltning eller straf de selv mente, der burde være faldet.

Efter drøftelserne blev deltagerne orienteret om, hvor hver dom, der havde dannet grundlag for en case, var afsagt. De fik samtidig at vide, hvilken sag fra den anden jurisdiktion, det var fundet rimeligt at spejle afgørelsen i, og hvad udfaldet var i den.

Undersøgelsens hovedformål er at komme tættere på en forståelse af borgernes holdninger til kriminalitet og dom. Når professionelle dommere, altså kredsdommere og byretsdommere samt

¹¹ Særlig tak til en af de deltagende kredsdommere for efterfølgende at sørge for, at optagelsen blev tilgængelig for udarbejdelse af rapporten.

danske lægdommere er med, er det mest tænkt som perspektivering og bidrag til indsigt i den komplekse proces, det er at fastsætte foranstaltning og straf.

I afsnit 5.A. præsenteres borgermøderne med fokusgrupper i Nuuk, Tasiilaq og Qaqortoq. På disse møder blev deltagerne allerførst spurgt, om de ønskede dialog på grønlandsk eller dansk. Der var mødefacilitator med begge sprog tilgængelig ved alle møder, og alle spørgsmål forefandt på begge sprog. Efter fælles introduktion blev de fremmødte på møderne i Nuuk opdelt i fokusgrupper efter det valgte sprog. I Tasiilaq kom borgerne enten enkeltvis eller to personer ad gangen. Derfor blev samtaler holdt løbende, og i Qaqortoq foregik en samtale på lignende vis, medens et stort arrangement med ca. 70 deltagere blev holdt på Campus Kujalleq, hvor elever og medarbejdere fra flere personalegrupper selv dannede grupper og gennemførte drøftelser. Nedenfor und 5.A. redegøres nærmere for bearbejdningen af data fra de forskellige møder.

I afsnit 5.B-5.D. behandles resultaterne fra de virtuelle fokusgruppemøder med kredsdommere i Grønland samt byretsdommere og lægdommere i Danmark. Deltagerne i disse møder fik alle tilsendt de seks cases på forhånd og blev bedt om forud for mødet at fremsende deres første bud på, hvilket udfald de regnede med, at sagen havde fået i retten.

De cases, der blev benyttet på de åbne fokusgruppemøder for borgermøder og på møder for dommere, ligger som bilag. I tabel 1 ses en oversigt over forbrydelserne i hver case, nummeret på den dom, casen er bygget over (ID) og dommens resultat. Tilsvarende henvises til en dansk case til spejling af den grønlandske case.¹² Alle domme er fra landsretten.

I slutningen af dette kapitel findes flere skematiske oversigter.

Tabel 1. De domme, cases er bygget over og deres spejling¹³

	Case 1	Case 2	Case 3	Case 4	Case 5
ID	K 236-21	K 260/22	K 056/21	K 033/21	K 253/23
Grønlandsk case	Voldtægt/ tilsnigelse/ husfredskr.	Drabsforsøg	Voldtægt/ stedbarn/graviditet/langv.	Simpel vold/lussing	Indsmugling af hash 2 kg og 149 gr.
Afgørelse	Anstalt 6 mdr	Anstalt 4 år	Anstalt 6 år	Anstalt 20 dg – betinget, 1 års prøvetid	Anstalt 8 mdr.
Spejling til dansk case ID	U 2022.1830 Voldtægt mod sovende kvinde	U.2024.4309 Drabsforsøg, langbladet kniv, alvorligere skader	V.L. S – 0021 – 22 Voldtægt/ stedbarn	TfK 2021.228 Simpel vold/dørmand tidl str./lussing	Vidensbase og politiets pressemedd. Besiddelse 2 kg hash
Afgørelse i spejlet case	Fængsel 1 år og 6 mdr.	Fængsel 6 år	Fængsel 7 år	Fængsel 20 dg – betinget	Fængsel 3 mdr.

¹² Case 6 er fra en dansk landsret, og der er ikke fundet en afgørelse fra Grønlands Landsret, som det var hensigtsmæssigt at spejle den i.

¹³ De samme domme indgår i kapitel 4 ovenfor

5.A. Fokusgruppemøder med borgere

Som beskrevet i kapitel 3 var fremmødet til offentligt inviterede borgermøder med henblik på afholdelse af fokusgruppemøder sparsomt. I efteråret 2024 blev der i alt afholdt 2 møder i Nuuk, som var annonceret i buskure og på Facebook, derudover blev der holdt 2 x 6 timers ”åbent hus” i forsamlingshuset i Tasiilaq og tilsvarende i Qaqortoq. I de to sidstnævnte byer blev der hængt invitationer op på centrale opslagstavler, og kommunalt ansatte personer bidrog med oplysning forud for møderne, ligesom vi selv opsøgte skolen i Tasiilaq og fik taletid på et personalemøde, hvor vi kunne præsentere initiativet. Kun i meget beskedent omfang blev der reelt tale om egentlige gruppedrøftelser udenfor Nuuk, idet borgerne oftest mødte op alene eller sammen med en anden person.

Af hensyn til opretholdelse af anonymitet afrapporteres samlet for disse møder. Tilsammen mødte 25 personer op på disse møder. Disse fordelte sig med 12 kvinder og 13 mænd. 16 deltagere foretrak at sidde ved et grønlandsktalende bord og fik udleveret spørgeskema og cases på grønlandsk. 8 foretrak at sidde ved et dansktalende bord, og for en deltager spillede det ikke nogen rolle, hvilket sprog der blev talt. I alle de tilfælde, hvor det foretrukne sprog var grønlandsk, kom deltagerne i løbet af debatten og bad om den dansksprogede version af cases.

Der var deltagere indenfor alle aldersgrupper, de fordelte sig således: 4 deltagere var under 20 år, 4 deltagere var mellem 20 og 29 år, 8 deltagere var mellem 30 og 49 år, og endelig var 9 deltagere 50 år eller derover. Gruppen af deltagere, der var under uddannelse, udgjorde næsten halvdelen af alle deltagerne, nemlig 12 personer. Derudover var 6 personer selvstændige eller ansat i selvstændig virksomhed, 4 var offentligt ansat, og endelig deltog 3 pensionister.

Da det nåede til drøftelse af cases, valgte deltagerne i flere tilfælde at aflevere én samlet version fra flere personer. Ikke alle skrev noget ned, nogle skrev nogle personlige overvejelser uden at anføre et forslag til afgørelse, ligesom enkelte deltagerne ikke ønskede at aflevere noget. Af den grund er der ikke foretaget en kvantitativ optælling af deltagernes bidrag.

I stedet findes nedenfor en samlet oversigt med henblik på at illustrere bredden i borgernes forventning om foranstaltning i hver case og hvilken foranstaltning, de selv fandt passende.

Det er et gennemgående træk, at forventningen til foranstaltningen enten svarer til – eller er lavere (mildere) end synspunktet om, hvad resultatet burde være. Det hænder også, at både forventning og egen holdning ligger lavere end den faktiske dom.

I sjældne tilfælde fremkommer bud på en forventet dom, som er strengere end den virkelige doms udfald.

Spændvidden mellem laveste og højeste bud er gennemgående temmelig stor. Dette gælder både i spørgsmålet om forventet dom og i spørgsmålet om egen holdning til dom. Se f.eks. case 3 (voldtægt mod stedbarn) hvor laveste forventede dom er 1 år og 8 måneder, og højeste forventning er op til 7 år i anstalt. Tilsvarende ligger synspunkterne om, hvad dommen skulle være, i et interval mellem 4-5 år og 10 år (eller mere, hvis det var muligt).

I case 4 (simpel vold) rammer fokusgrupperne tæt på den virkelige afgørelse. Det gælder både i forventning til sagens udfald i retten og i egen holdning til, hvad dommen skal lyde på.

Tabel 2. Fokusgruppemøder i Nuuk, Nuussuaq, Tasiilaq og Qaqortoq

Case	Hvilken foranstaltning er forventet	Hvilken foranstaltning findes rigtig
Case 1	Flere deltagere har en forventning om en dom til 6 mdr. i anstalt. Nogle få antager, at dommen ville være betinget og lyde på 6 eller 9 mdr. En enkelt gætter på, at dommen ville lyde på anstalt i 3 mdr., og en gætter på 1 mdr.	Det er næsten systematisk, at dem, der forventede dom til anstalt i 6 mdr. finder, at det rigtige ville være anstalt i et år. Yderligere foreslås 1½ år, 2 år og 5 år i anstalt. En deltager foreslår konfliktråd som supplement til anstalt og en foreslår frifindelse med henvisning til bevisstillingen.
Case 2	Forventningerne om, hvilken foranstaltning, der er ifaldet, angår ubetinget anstaltsanbringelse. Varigheden varierer imellem 6 mdr. og 4 år. Flest på el. < 2 år.	Synspunkterne om varighed af den ubetingede anbringelse varierer tilsvarende mellem 1 år og 5 år.
Case 3	Her varierer forventningerne fra ned til 3 måneder op til 3, 4, 6 eller 7 års ubetinget anstaltsanbringelse. En enkelt forventer ubetinget anbringelse på psykiatrisk anstalt i Danmark.	Her er der tydelig sammenhæng imellem forventet dom og egen holdning. Det laveste bud på forventet dom følges op af forslag om anstalt i 4-5 år. Flere foreslår anstaltsanbringelse i 6 år, andre foreslår 8 eller 10 år (eller mere) og 2 forvaring. Godtgørelse og tilhold bringes i spil.
Case 4	Nogle forventer, at der ville være ifaldet en bøde, andre (de fleste) forventer, at der er faldet betinget dom til anbringelse på 20 eller 30 dage. En enkelt forventer 6 mdr. betinget.	En foreslår en bøde. De fleste foreslår betinget dom til anbringelse i 20-30 dage. En foreslår supplement med bøde, samfundstjeneste og konfliktråd. En foreslår betinget dom på 9 måneder.
Case 5	Forventningerne ligger meget spredt i et interval mellem ubetinget dom på 3 mdr og 2-5 år. Et par stykker ligger på 6 og 8 måneder.	Her kommer et bud på 8 mdr. De fleste finder en ubetinget dom på 2½ eller tre år passende. En foreslår anstalt i 5 år. I et enkelt tilfælde foreslås en dom på 1½ år og samfundstjeneste, hvilket er lavere end det, den pågældende forventede, at dommen lød på.
Case 6	Her forventer alle ubetinget anbringelse i anstalt. Varigheden ligger i et interval på 4-6 år.	Nogle mener, at deres egen forventning svarer til deres holdning, nogle lægger 1 år til deres egen forventning, medens to går op på 8 eller 10 år i anstalt.

De ca. 70 personer, der deltog på Campus Kujalleq, var enten elever eller medarbejdere på campus. Der var gennemgående tale om yngre mennesker, idet kun 21 personer oplyste, at de var fyldt 30 år. 60 ud af de 70 personer oplyste, at de var uddannelsessøgende. Det må derfor antages, at der var flere grupper, hvor alle deltagere var under uddannelse.

Debatterne var livlige i kantinen på Campus. Det var tydeligt, at mange deltagere ikke havde noget forhåndskendskab og heller ikke tidligere havde haft anledning til at overveje spørgsmål om foranstaltning konkret. En ikke ubetydelig del af de besvarelser, der blev afgivet, lød simpelthen, at "der skal foranstaltes". Og i nogle tilfælde skrev deltagerne en besked om, at de faktisk ikke rigtigt kendte til, hvordan man foranstalter i sådanne situationer.

Fra observationerne på alle fokusgruppemøderne noteres, at deltagerne ofte udvekslede synspunkter, desuden valgte de ofte et medlem til at skrive og nåede som regel til enighed. I nogle tilfælde positionerede et gruppemedlem sig som en, der var i besiddelse af en særlig viden, og vedkommende blev så én, der blev lyttet mere til.

Der var større spredning imellem de forventede og foreslåede domme på Campus Kujalleq end i de andre fokusgrupper. Der kom også flere bud på meget lange domme, også længere end muligt indenfor lovgivningen. Dette kan naturligvis hænge sammen med, at antallet af deltagere var

større, hvorfor der er flere svar og derfor mulighed for mere spredning. Andre forhold, der kan have påvirket spredningen og fremkomsten af forslag om meget milde eller meget strenge foranstaltninger, er den store andel af unge deltagere. Det forhold, at mange mennesker på samme sted kan bidrage til en stemning, hvor nogle prøver at overgå hinanden, kan også have spillet en rolle.

Tabel 3. Fokusgruppemøder Campus Kujalleq

Case	Hvilken foranstaltning er forventet	Hvilken foranstaltning findes rigtig
Case 1	Det fremgik af en ikke helt lille andel af besvarelserne, at man ikke mente, der kan dømmes i sagen. Nogle oplyste, at de havde haft meget diskussion. Blandt dem, der udtrykte en forventning om foranstaltning, lå forveningen på 2-3 måneder i anstalt (de fleste) og op til 8 måneder.	Synspunkterne om foranstaltningen lå også spredt, men med en hovedvægt på anstalt i 2-3 år. Men der kom også tilkendegivelser på anstalt i både 5, 10 og 20 år. En del skrev blot, at der skal foranstaltes.
Case 2	Ganske mange formodede, at foranstaltningen ville ligge imellem anstaltsanbringelse i 6 måneder og 2 år, nogle gik op til 3 år. En gættede på 1 mdr. og enkelte på 5 eller 6 år i anstalt.	Det mest sædvanlige var, at man mente, foranstaltningen burde være strengere, end man formodede, den var. En del mente således, at foranstaltningen burde ligge på 1-2 eller op til 3 år i anstalt. Andre mente, man burde gå op på 10 eller 15 år i anstalt.
Case 3 ¹⁴	Den laveste formodning om sagens udfald lød på anbringelse i anstalt i 6 mdr. I flere tilfælde lød formodningen på anstalt i 2-4 eller op til 5 år. Enkelte gav udtryk for en formodning om, at dommen lød på 12-15 år. Endelig blev det synspunkt fremført, at forurettede selv var ansvarlig, fordi hun ikke havde sagt noget til nogen.	En del mente, at dommen burde lyde på anstalt i 10, 15 eller 20, 30 eller 40 år. Nogle foreslog livstid, og en foreslog endda både livstid og dødsstraf. Andre foreslog 4-6 eller 8 år i anstalt. Mentalundersøgelse bragtes også i spil.
Case 4	De fleste formodede, at sagen endte med en advarsel, bøde og/eller betinget dom til anstalt.	De samme, som formodede, at sagen endte med en advarsel, bøde og/eller betinget dom, mente ofte, at dette var det rigtige resultat. Enkelte mente, der skulle idømmes anbringelse i anstalt i flere måneder og iværksættes programmer for vredeshåndtering.
Case 5	En enkelt formodede, dommen lød på "overvågning og bøde", en anden formodede advarsel og konfiskation. En del andre antager, at dommen indholdt både bøde (stor) og anbringelse i anstalt i ½-5 år. 7, 10 og 15 år nævnes også.	En af dem, der gættede på dom til anstalt i 1-2 år, foreslog selv en bøde på op mod ½ mio. De fleste mente, der skulle ifaldes bøde sammen med anstaltsophold. En stod fast på advarsel og konfiskation. Også her fordelte holdningerne til varighed af anstaltsdom sig mellem de fleste på 1,2,4 eller 5 år og færre, som anbefalede 8, 10 år eller mere.
Case 6	En enkelt formodede, at dommen ville lyde på advarsel. De formodede domme startede ved anstalt i 1 år og bevægede sig op til 8 og 10 eller livstid.	Den samme, som forventede en advarsel, fandt også dette rigtigt. Holdningerne til anstaltsopholdets varighed begyndte ved 3-4 år og endte ved livstid. Hovedparten fandt, at dommen burde lyde på 5, 8 eller 10 år i anstalt. Nogle mente, dommen burde være endnu længere.

¹⁴ På grund af mange deltageres unge alder opfordrede vi til, at man sprang over denne case. Besvarelserne hidrører formodentlig fra voksne.

5.B. Kredsdommere (Grønland)

Alle kredsdommere var inviteret til fokusgruppemøde med flere mulige tidspunkter i spil. Men det viste sig vanskeligt at samles. Det lykkedes at samle tre kredsdommere til online fokusgruppemøde den 10. januar 2025. Eftersom ingen havde haft tid til at sende deres bud på den forventede dom før mødet, blev det hele gennemgået på mødet.

Vedrørende case 1 drøftede kredsdommerne spørgsmålet om bevis. De fandt ikke, at oplysningerne i casen udelukkede al rimelig tvivl om skyld. Men de var enige om, at når det nu blev oplyst, at der var faldet dom for voldtægt ved tilsnigelse, ville der for dette forhold alene blive tale om en anstaltsanbringelse på omkring 4 måneder. Dette niveau anførtes også i politimesterens dagsbefaling, som er en form for rettesnor for anklagemyndighedens påstand i retten. Kredsdommerne var også enige om, at efter lovændring i 2023, hvor kravet om samtykke blev indført i § 77, og foranstaltningsniveauet samtidig blev hævet, ville den idømte frihedsberøvelse være blevet længere. Det blev anslået af en af kredsdommerne, at niveauet i en tilsvarende sag i dag ville kunne blive ca. et år længere.

Vedrørende case 2 forventede kredsdommerne dom til anbringelse i anstalt på 4 eller 6 år, og to kredsdommere erklærede sig enige med de henholdsvis 4 og 6 år, som de selv troede, dommen ville føre til. Den tredje dommer forventede, at dommen ville føre til 4 års anbringelse i anstalt, men mente selv, at den burde være 1-2 år længere.

Vedrørende case 3 havde kredsdommerne en forventning om, at der ville blive idømt 4, 5 og 8 års anbringelse i anstalt. Den kredsdommer, der forventede en anbringelse i 5 år tilføjede hurtigt, at der for tiden er meget tale om, at foranstaltningerne skal skærpes for denne type forbrydelse. Vedkommende mente selv, at 5-7 år ville være mere hensigtsmæssigt. Den kredsdommer, der forventede, at resultatet ville blive dom til anbringelse i anstalt i 4 år, påpegede samtidig, at der burde falde en tortgodtgørelse på minimum 200.000 kr. Denne dommer anså også 4 år for passende i dette tilfælde. Den dommer, der forventede en dom til 8 års anbringelse, havde taget udgangspunkt i loven efter ændringen i 2023, som foreskrev strengere foranstaltninger. Alle dommere betonedes barnets afhængighedsforhold og tillid til stedfaren som skærpende. De betonedes også samstemmende behovet for mere håndfaste beviser, herunder for stedfarens faderskab. Endelig påpegedes det faktum, at anmeldelse af forholdet først skete nogle år efter, forurettede var blevet voksen.

Vedrørende case 4 forventede en kredsdommer en ubetinget dom til anbringelse i 30 dage, men vedkommende mente selv, det var skærpende, at der var tale om selvtægt overfor et barn, og ville derfor idømme 60 dage ubetinget anbringelse. To kredsdommere forventede domme til anbringelse på henholdsvis 30 dage og 4 måneder betinget. Med 30 dage betinget blev foreslået prøvetid i 3 år på grund af, at der var tale om et barn. Prøvetiden ville normalt være 1 år, hvilket den dommer, der forventede (og foreslog) dom på 4 måneder betinget, foreslog.

Vedrørende case 5, som omhandler indsmugling af hash til Grønland, forventede kredsdommerne ubetinget anbringelse i anstalt i henholdsvis 2 år og 6 måneder, 2 år samt 10 måneder. Den kredsdommer, der forventede en dom til anbringelse i 10 måneder, henviste til politimesterens dagsbefaling, medens de to andre henviste til deres kendskab til praksis. En kredsdommer ville selv idømme 2 år og 6 måneder, medens de to andre ville idømme 1 år og 6 måneder. Alle var enige om, at der faldt bøde og skete konfiskation af den omhandlede mængde hash.

Opmærksomheden blev henledt på den forventede store gevinst som en skærpende omstændighed. Den kredsdommer, der henviste til politimesterens dagsbefaling oplyste, at anklagerens påstand burde være 8-12 måneders anbringelse i anstalt ved 2-3 kg. Flere af kredsdommerne betonedede, at narkotika er et stigende problem.

Case 6 handler om hasarderet kørsel og uagtsomt manddrab med mere. En kredsdommer forventede en dom til 6 års anbringelse, hvilket også fandtes passende. En anden kredsdommer anførte, at det uagtsomme manddrab ville være det mest tungvejende i en dom til ubetinget anbringelse i anstalt. Dette ville i sig selv føre til omkring 4 år, og dertil ville så komme omkring et år for de øvrige forhold. Vedkommende forventede altså en dom til 5 års anbringelse, hvilket også fandtes passende. Den tredje kredsdommer pegede også på uagtsomt manddrab som den alvorligste enkeltstående overtrædelse, men ønskede ikke at sætte varighed på en ubetinget anstaltsanbringelse. Vedkommende henledte opmærksomheden på absolut kumulation¹⁵ af bøder i færdselssager og frakendelse af førerret, hvilket alle nikkede til.

På forskellige tidspunkter under mødet rejste kredsdommerne emner, som de fandt vigtige i deres arbejde. Især drøftedes domstolenes uafhængighed på den måde, at selvom kredsdommeren i sit daglige arbejde bl.a. orienterer sig i politimesterens dagsbefaling (som anklageren har fastlagt sit foranstaltningskrav i overensstemmelse med), så er domstolen ikke bundet af anklagerens påstand. Kredsretterne bør, når de finder anledning til det, afsige en dom, som falder udenfor det forventede, og være indstillet på at lade afgørelsen prøve i landsretten.

Det andet emne, som kredsdommerne vendte tilbage til flere gange, var sagsbehandlingstiden hos anklagemyndigheder og hos domstolene. Det blev påpeget, at meget lange sagsbehandlingstider, som ikke kan tilskrives tiltaltes forhold, fører til nedsættelse af foranstaltningen, som igen fører til vanskeligheder med opretholdelse af princippet om retslighed.

5.C. Byretsdommere (Danmark)

Den 9. oktober 2024 blev der afholdt fokusgruppemøde med fem dansk byretsdommere fra tre forskellige byretter. I lighed med kredsdommerne havde byretsdommerne modtaget de seks cases på forhånd, og med undtagelse af en dommer, som ikke ønskede at tilkendegive en mening, havde de indsendt deres "bud" på en afgørelse på forhånd. Efter drøftelserne blev de orienteret om, hvor den dom, hver case var bygget over, var afsagt, og hvilket resultat den havde ført til.

Efter drøftelserne under mødet foretog dommerne en form for votering, således at nogle domme blev "afsagt" i enstemmighed andre med dissens.

Nogle af de danske byretsdommere havde været i Grønland for at assistere tidligere, hvilket i nogen grad påvirkede drøftelserne. Og i nogle tilfælde bød en dommer ind med to forskellige resultater, et for Grønland og et for Danmark. Dommerne var generelt meget opmærksomme på, at cases kunne være baseret på afgørelser fra Grønland. I rapporten her er fokuseret på det, der angår Danmark.

¹⁵ Absolut kumulation: alle bødeløb, som stort set udmåles efter en skala, lægges sammen. Et andet princip er modereret kumulation, hvor bøde i forbindelse med andre lovovertrædelser og med mindre fast skala for bødestørrelse fastsættes efter et samlet skøn. Omtales af og til som "rabat".

Dommerne udtrykte løbende behov for flere oplysninger. De gav klart udtryk for, at have brug for flere oplysninger, end de fik igennem cases.

Vedrørende case 1 var der ikke tvivl hos dommerne. Under forudsætning af at bevisbyrden var løftet i retten, ville forholdet i Danmark føre til ubetinget fængsel i 1 år og 2 måneder. De endte med enstemmigt at tilslutte sig dette resultat. En enkelt dommer lå lavere i det, der var indsendt før mødet, og en anden udtalte under mødet, at niveauet var blevet højt i denne type sager generelt. Men måske ikke i det tilfælde, der var beskrevet i casen.

Vedrørende case 2 lød dommernes bud på en dom i en dansk retssal på 6 års ubetinget fængsel. En enkelt dommer mente dog, at dommen burde være lavere, 1 år blev nævnt forud for mødet. Efter drøftelse var der enighed om, at der burde idømmes ubetinget fængsel i 6 år. Det blev påpeget, at udmålingspraksis er stigende i Danmark. En dommer rejste spørgsmålet om, hvad der var forsæt til. Det var dog oplyst, at der var dømt for drabsforsøg.

Vedrørende case 3 bød dommerne ind med forskellige forventelige resultater i en dansk retssal. Det laveste bud var ubetinget fængsel i 3 år, medens det højeste bud lød på ubetinget fængsel i 8 år. I denne sag udtryktes behovet for mere viden meget udtrykkeligt. Efter drøftelsen ”stemte” to dommere for ubetinget fængsel i 8 år, to dommere stemte for 6 år, og en dommer stemte for ubetinget fængsel i 3 år.

Vedrørende case 4 var der ligeledes en vis spredning både før og efter drøftelse. Før drøftelse fandtes der formodning om både 50 dages og 20 dages ubetinget fængsel samt 30 og 20 dages betinget fængsel. En enkelt mente, at forholdet burde afgøres med en bøde, medens de øvrige hældte til 30 eller 50 dages ubetinget fængsel. Efter drøftelse mente to dommere, at der burde idømmes ubetinget fængsel i 40 dage, to dommere mente, at udfaldet burde være betinget fængsel i 30 dage, og en dommer anbefalede 30 dages ubetinget fængsel.

Vedrørende case 5 betonedes dommerne, at de bedømte sagen ud fra den præmis, at der var tale om indsmugling til Danmark, og at der var tale om én rejse. Forud for mødet forventede dommerne et udfald til fængsel i 3 eller 4 måneder, heraf næsten lige dele betinget og ubetinget. Efter drøftelse fandt samtlige dommere, at sagen burde afgøres med betinget dom til fængsel i 3 måneder.

Vedrørende case 6 ville en dommer forvente en dom til fængsel i 3 år, andre forventede 5 år, og en enkelt forventede en dom på 6 år og 6 måneder. Ingen nævnte mulighed for betinget dom. Ligeledes talte alle om frakendelse af førerret for en længere periode. Efter drøftelse i gruppen fandt 4 dommere, at en dom på mellem 5½ og 6½ år var passende, en dommer foreslog 5 år, og en dommer ville give 3 år i fængsel.

I en del sager fandt dommerne det ikke vanskeligt at være enige, men der forekom også spredning imellem de foreslåede resultater i nogle sager.

5.D. Lægdommere (Danmark)

Der blev holdt to virtuelle fokusgruppemøder med danske lægdommere – et med tre deltagere og et med fire deltagere. Møderne fandt sted den 12. og 13. august 2024. Deltagerne havde selv valgt hvilken dato, der passede dem.

Lægdommerne havde forskellig erfaring som lægdommer. Nogle havde været både i byret og landsret, andre kun et af stederne. Nogle havde kort erfaring (en periode på 4 år) og andre havde op til 12 års erfaring.

Et gennemgående emne på disse møder var, at lægdommerne savnede vejledning fra de juridiske dommere. Det blev flere gange sagt, at man som lægdommer "plejede" at få at vide, hvordan der normalt blev straffet i en sag af den aktuelle type.

I nogle få tilfælde foreslog en lægdommer et udfald i en sag, som var usandsynligt i praksis. Dette betragtes ikke som et problem i denne sammenhæng.

I lighed med kredsdommere og byretsdommere, blev lægdommerne bedt om at fremsende deres umiddelbare bud på, hvad dommen ville lyde på forud for det møde, de deltog i.

Vedrørende case 1 var der mange bud på, hvad udfaldet af dommen kunne være. Svarene varierede mellem fængsel i 1 år og fængsel i 4 år. På spørgsmålet om, hvad lægdommerne selv ville have dømt, var der også variation. Fire lægdommere ville have frifundet, to ville have idømt fængsel i 2 år og 6 måneder, medens en lægdommer ville idømme betinget fængsel i 4 år med samfundstjeneste. Efter drøftelser i de to møder ville et enigt lægdommerpanel i det ene møde frifinde tiltalte, medens flertallet i det andet panel ville idømme en fængselsdom på 2 år og 6 måneder, og en dissens på en dommer ville idømme 4 års fængsel. I begge lægdommerpaneler var der en bekymring for, om tiltalte var skyldig.

Vedrørende case 2 var spredningen i de antagelser, lægdommerne havde om udfaldet, endnu større end i case 1. En lægdommer forventede at tiltalte ville blive dømt til forvaring, en gættede på fængsel i 10 år, en på fængsel i 8 år. Det laveste bud lød på fængsel i 2 år. Når det kom til lægdommernes egen "dom" forud for mødet, var variationen stor igen. En lægdommer ville idømme fængsel på livstid, en ville idømme fængsel i 8 år kombineret med samfundstjeneste, nogle ville idømme fængsel i 4, 5 og 6 år, medens en ville idømme fængsel i 6 måneder kombineret med obligatorisk alkoholbehandling. Efter drøftelser i de to møder var der i begge lægdommerpaneler fuldstændig enighed om at idømme fængsel i 6 år.

Vedrørende case 3 forventede de fleste lægdommere en dom til fængsel på 5 eller 6 år, en forventede en dom til fængsel i 8 år og en anden forventede en dom på 3 år og 6 måneder. En lægdommer foreslog, at fængselsdom på 6 år blev suppleret med sexologisk behandling. På spørgsmålet om hvad lægdommernes egen dom ville lyde på, lå niveaet generelt højere, idet forslagene lød på fængsel i 10, 8, 7, 6 og 5½ år. Efter drøftelse i det ene lægdommerpanel lød "dommen" enstemmigt på fængsel i 8 år. Flertallet i det andet panel ville idømme fængsel i 6 år, og her var der en dissens på 8 år.

Vedrørende case 4 gættede tre lægdommere før mødet på, at sagens ville falde ud med bøde. Den strengeste forventning lød på fængsel i 1 år. De fleste lægdommere ville selv idømme en betinget fængselsdom af en varighed imellem 1 måned og 1 år. Den lægdommer, der forud for mødet selv ville idømme den strengeste dom, foreslog ubetinget fængsel i 1 år. Efter drøftelserne i fokusgrupperne opnåedes der enighed i den ene gruppe om, at der burde idømmes 30 dages fængsel betinget. I den anden gruppe nåede flertallet til samme resultat, medens der var dissens for 14 dage ubetinget.

Vedrørende case 5 forventede en lægdommer, at der ville blive idømt en bøde. Derudover lød forventningerne på henholdsvis fængsel i 3 måneder, fængsel i henholdsvis 1½ år og 2½ år, 2 år

betinget samt 6 år. Tre lægdommere ville selv idømme betinget fængsel i 3 måneder, heraf ville en tilføje behandling for afhængighed. To lægdommere ville idømme betinget fængsel i 2 år – og to dommere ubetinget fængsel i henholdsvis 1 år og 1½ år. Dommen på 1 års ubetinget fængsel ville lægdommeren supplere med samfundstjeneste. Efter drøftelser i fokusgrupperne var der fortsat spredning i ”afgørelserne”. I den ene gruppe ville flertallet idømme betinget fængsel i 3 måneder, en dissens ville tilføje samfundstjeneste. I den anden gruppe, ville flertallet også idømme betinget fængsel i 3 måneder, medens en dissenterende lægdommer ville idømme ubetinget fængsel i 1 år og 6 måneder.

Vedrørende case 6 havde en lægdommer en forventning om en ubetinget fængselsdom på 7 år, 4 lægdommere forventede en dom på 4 års fængsel, og to forventede, at dommen ville lyde på fængsel i 3 år. Forud for mødet ville lægdommerne selv have idømt fængsel i 8, 6, 5 eller 4 år. De fleste omtalte også frakendelse af førerret, og nogle omtalte konfiskation af køretøj. Den lægdommer, der foreslog fængsel i 8 år, ville tilføje behandling for alkoholmisbrug. Efter drøftelserne i fokusgrupperne foreslog det ene lægdommerpanel enstemmigt ubetinget fængsel i 6 år. Det samme foreslog flertallet i den anden gruppe, medens en dissenterende dommer foreslog ubetinget fængsel i 5 år.

5.E. Sammenfatning fokusgrupper

Med henblik på at opnå et overblik over de forskellige fokusgruppers bud på udfaldet af en sag på basis af det korte referat, der er formuleret i de forskellige cases, findes nedenfor en skematisk oversigt over forventningen til udmåling i de cases, der er bygget over afgørelser fra Grønlands Landsret hos kredsdommerne og i fokusgruppemøderne blandt borgere. Derefter følger en skematisk oversigt over forventningen til udmåling hos de danske byretsdommere og lægdommere, ligeledes med de domme, der dannede baggrund for cases. Her suppleres skemaet med de sager fra Landsretten i Danmark, som de danske aktører med god faglig begrundelse kunne benytte som reference.

Der gøres udtrykkeligt opmærksom på, at de skematiske oversigter i tabellerne nedenfor ikke kan benyttes til direkte sammenligning mellem Grønland og Danmark. Først og fremmest advares mod konklusioner om, at domme er strengere i Grønland/Danmark end omvendt. Oversigterne kan alene bidrage til et overordnet førstehåndsindtryk.

Som omtalt mere grundigt i kapitel 4 er der stort set altid konkrete forhold, som påvirker den endelige dom, og allerede af den grund er direkte sammenligning på grundlag af et kort referat, f.eks. en overfladisk viden fra medierne, utilstrækkelig.

Som ligeledes omtalt i kapitel 4 er der mærkbar forskel på rammebetingelserne for fastsættelse af en frihedsberøvende dom i Grønland og Danmark, hvilket påvirker domstolenes reelle ”spillerum”, når alvorligere varianter af samme forbrydelse og forbrydelser, som anses for alvorligere, skal kunne rummes.

Tabel 4. Fokusgruppemøder om cases med afsæt i domme fra Grønlands Landsret. Forventet dom hos kredsdommere og borgere i Grønland¹⁶

	Case 1 Tilsnigelse og husfredskrænk.	Case 2 Drabsforsøg	Case 3 Voldtægt stedbarn	Case 4 Simpel vold	Case 5 2 kg hash
ID	K 236/21	K 260/22	K 056/21	K 033/21	K 253/23
Kredsdommere	Tilsnigelse uden husfredskrænk.: 4 mdr. (2021). Ville være højere i dag pga. lovændring	4 eller 6 år	4, 5 eller 8 år	30 dg. bet. 4 mdr. bet. 30 dg. ubet.	10 mdr. 2 år 2 år, 6 mdr.
Borgere	Flere forventede anstalt i 6 mdr., én 3 mdr., én 1 mdr. og enkelte betinget 6-9 mdr.	Lå mellem 6 mdr. og 4 år. Flest på el. < 2 år	Nogle forventede anstalt i 6 år. En forventer 1 år og 8 mdr.	De fleste forventede 20 el 30 dg. bet. Nogle forventede bøde.	Forventningerne lå mellem 3 mdr. og 2 år ubet.
Grønlands Landsret	6 mdr. Udtalte, at tilsnigelse uden husfredskrænkelse ville føre til 4 mdr.	4 år	6 år	20 dg. betinget	8 mdr.

Tabel 5. Fokusgruppemøde om cases med afsæt i domme fra Grønlands Landsret og danske spejlings-domme¹⁷. Forventet dom hos danske byretsdommere og danske lægdommere.

	Case 1 Tilsnigelse	Case 2 Drabsforsøg	Case 3 Voldtægt- stedbarn	Case 4 Simpel vold	Case 5 2 kg hash
ID GRDL	K 236/21	K 260/22	K 056/21	K 033/21	K 253/23
ID DK	U 2022.1830	U.2024.4309	V.L. S – 0021 – 22	TfK2021.228	Pressemeddelelse fra Midt- og Vestsjællands Politi
Byrets- dommere ¹⁸	1 år 2 mdr.	6 år	8 år (2) ¹⁹ 6 år (2) 3 år (1)	4 mdr. ubet. (2) 30 dg. ubet. (1) 30 dg. bet. (2)	3 mdr. bet. (indsmugling til DK)
Lægdommer Panel 1	2 år 6 mdr. (2) 4 år (1)	6 år	8 år	30 dg. bet.	3 mdr. bet. (2) 1 år 6 mdr. ubet. (1)
Lægdommer Panel 2	Frifindelse	6 år	6 år (2) 8 år (1)	30 dg. bet. 14 dg. ubet. (1)	3 mdr. bet. En foreslog tilføjelse af samfundstjeneste
Dansk Landsret	1 år 6 mdr.	6 år	7 år	20 dg. bet.	3 mdr.
Grønlands Landsret	6 mdr. (inkl. husfreds- krænkelse)	4 år	6 år	20 dg. bet.	8 mdr.

Formålet med fokusgrupperne har primært været at illustrere, hvor vanskeligt det er at forudsige en dom. Som det fremgår, har ingen af de afholdte fokusgrupper ramt "plet" i alle sager.

¹⁶ Når ikke andet fremgår, er der tale om ubetinget dom til anstaltsanbringelse i Grønland/fængsel i Danmark.

¹⁷ Både de domme fra Grønlands Landsret, der har dannet baggrund for cases, og de domme fra danske landsretter, der er benyttet til spejling, findes mere udførligt omtalt ovenfor i kapitel 4.

¹⁸ Når intet andet er anført, er byretsdommerne enige.

¹⁹ Tallene i parentes angiver antallet af dommere, der forventede det pågældende resultat.

Møderne med de danske byretsdommere og de danske lægdommere udviklede sig til, at man – efter at have givet udtryk for sit eget synspunkt – indgik i indbyrdes drøftelse med henblik på at prøve, om der kunne opnås enighed. Til sammenligning udviklede mødet med de grønlandske kredsdommere sig i højere grad sådan, at hver deltager redegjorde for egne vurderinger. Dette kan være med til at forklare, at der ser ud til at være færre divergerende synspunkter i tabel 5 end i tabel 4. Som det fremgår af afsnit 5.C. og 5.D., var synspunkterne dog ganske forskellige blandt de danske deltagere tidligt i drøftelserne.

Der er ikke afholdt møder med repræsentanter fra den danske offentlighed. Havde det været tilfældet, kunne tabel 5 have indeholdt lige så mange variationer, som tabel 4 i felterne med udsagn fra borgere.

Fastsættelse af foranstaltning/straf i de cases, der omhandler seksualforbrydelser, må ikke tages for bogstaveligt, idet der har været lovændringer hen over perioden med arbejdet med denne undersøgelse.

En iagttagelse, som har sat sig fast igennem hele arbejdet med analyse af fokusgrupperne, er, at borgere i Grønland ofte forventer en dom, der er mildere, end den viste sig at være ved en bestemt case. Det er forekommet, at der har været argumenteret for, at dommen i stedet skulle lyde på noget, der var strengere end det forventede, hvorefter det foreslåede viste sig et være mildere end dommens resultat.

6. Den internetbaserede undersøgelse

6.A. Indledning

Den internetbaserede undersøgelse har været annonceret igennem Sermitsiaq samt på Ilisimatusarfiks hjemmeside i ugerne 27-32 (30. juni-10. august) 2025. Derudover har holdet bag undersøgelsen delt opfordringer til at deltage igennem de sociale medier.

I alle annonceringer har der været en QR-kode, hvor undersøgelsen kunne tilgås direkte fra pc eller telefon.

Igennem Sermitsiaq har der været bragt en annonce ("streamer") i avisens landsdækkende uddannelsestema. Derudover har der været en halvsides annonce i Nuuk Ugeavis, og der har været 100.000 forsidevisninger på netavisen – fordelt med 60.000 visninger i ugerne 27-29 samt 40.000 visninger i uge 31-32.

Vedrørende de gentagne annonceringer i netavisen har Sermitsiaq ved undersøgelsens afslutning rapporteret, at der hen over perioden er i alt 276 personer, som har haft åbnet undersøgelsen. Heraf har 134 personer gennemført hele undersøgelsen igennem QR-koden fra netavisen, og 73 har gennemført delvist.

Med henblik på at modvirke dobbelt-deltagelse eller skævvridning i form af deltagelse fra professionelle indenfor retsvæsenet og at modvirke deltagelse fra læsere af Sermitsiaq, der ikke er bosat i Grønland, blev man, når man åbnede undersøgelsen, mødt af følgende velkomst:

"Kære deltager.

Dette er en lille undersøgelse om dine holdninger til kriminalitet og domme.

Ved din deltagelse i undersøgelsen vil du være fuldstændig anonym, og dine svar (data) vil blive opbevaret på en sikker server hos Rambøll, der lever op til Persondataloven (GDPR).

Undersøgelsen gennemføres af en uafhængig gruppe af forskere og kandidatstuderende fra Ilisimatusarfik, Grønlands Universitet. Undersøgelsen består af flere dele, hvoraf denne spørgeskemaundersøgelse udgør én del. Den er betalt af selvstyret og resultaterne skal kunne indgå i eventuelle fremtidige kriminalpolitiske beslutninger.

Personer uden bopæl i Grønland, med politiske tillidsposter eller med ledende funktioner i politiet, domstolene eller kriminalforsorgen bør ikke deltage."

Denne velkomsthilsen blev vist på dansk eller grønlandsk afhængigt af deltagerens valg.

Af rapporten fra SurveyXact fremgår, at ud af de i alt 264 respondenter, som valgte, om de ønskede at få spørgsmålene på grønlandsk eller på dansk, valgte 88 % (231) den danske version, medens 13 % (33) valgte at få spørgsmålene på grønlandsk.

Kønsmæssigt fordeler respondenterne sig med 55% kvinder og 43 % mænd, 2 % ønskede ikke at oplyse sit køn (N: 207).

Alle respondenter (N: 205) oplyser at være fyldt 20 år, bortset fra en (1 %), der ikke ønsker at oplyse sin alder. 41 % er fyldt 50 år, 25 % er mellem 40 og 49 år, 24 % er mellem 30 og 39 år og 9 % er mellem 20 og 29 år.

I alt 200 respondenter har svaret på, hvor de er bosat. Hovedparten, nemlig 154 (77 %), bor i Nuuk. De øvrige fordeler sig med 16 (8 %) fra Sisimiut, 7 (4 %) fra Ilulissat, 6 (3 %) fra Aasiaat, 4 (2 %) fra Maniitsoq, 3 (2 %) fra Paamiut, 2 (1 %) fra Kangerlussuaq samt 1 besvarelse (1 %) fra følgende lokaliteter: Nanortalik, Qaqortoq, Eqalugaarsuit, Narsaq, Arsuk, Upernavik, Nuussuaq og Kuummiut.

Størstedelen af respondenterne (N: 197), nemlig 123 (62 %) er ansat i det offentlige, 28 (14 %) er ejer eller bestyrer af en virksomhed eller butik, 27 (14 %) er ansat i en privat virksomhed, 12 (6 %) er pensionister, 3 (2 %) af respondenterne er arbejdsløse og 2 (2 %) er henholdsvis uddannelsessøgende eller har svaret "andet".

6.B. Resultater

Nedenfor følger grafisk præsentation af de indkomne besvarelser på de spørgsmål, der angår fastsættelse af frihedsberøvende foranstaltning. De spørgsmål, respondenterne har fået, svarer til de cases, der har været benyttet i fokusgruppemøderne. Her fremgår derfor alene et stikord om sagens tema. I øvrigt henvises til bilaget.

Dommens udfald i retten oplyses i måneder (og i år, når det er relevant) ved hvert billede. Ved hver case findes to figurer:

Den blå til venstre viser respondenternes forventninger til dommens udfald vurderet på grundlag af casen. Længst til venstre ses antallet af måneder i anstalt, som respondenterne forventede, at

dommen lød på, og i de vandrette bjælker ovenpå hinanden angives antallet af respondenter, som forventede den bestemte varighed.

I den orange figur til højre vises tilsvarende – blot med de svar, der er indkommet angående respondenternes egen holdning til, hvilken varighed anbringelse i anstalt skulle have.

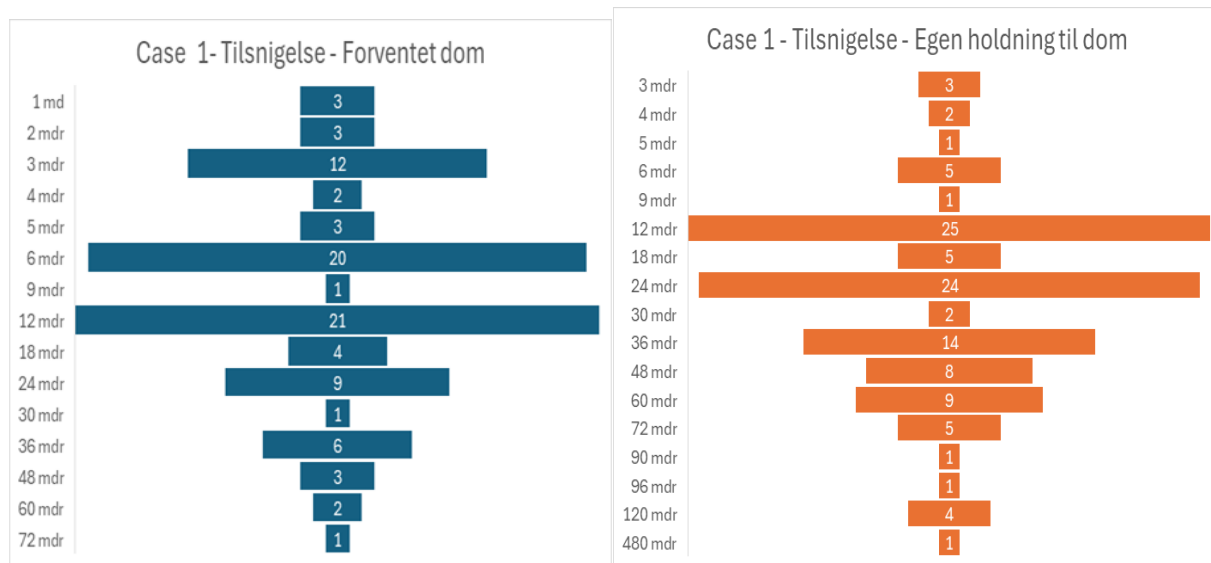
Det samlede antal respondenter varierer fra figur til figur, idet en varierende andel af respondenterne havde svaret bøde eller samfundstjeneste. Disse andele oplyses under hver figur. Nogle besvarelser måtte tages ud af sammentællingen, enten fordi respondenterne ikke havde angivet en varighed, men skrevet en anden bemærkning, eller fordi der var skrevet et tal, men ingen angivelse af, om man mente måneder eller år.

Under hver figur fremgår også en kort analyse af forholdet mellem den i retten idømte dom og borgernes forventninger og holdninger.

Bemærk at intervallerne varierer på de lodrette akser, som angiver varighed af frihedsberøvelse. Rent visuelt kan man forledes til at læse tværs over den blå og den orange figur, men den blå kan f.eks. begynde med 1 md samtidig med at den orange f.eks. begynder med 3 mdr. i toppen. I endnu højere grad kan der være forskelle i antal måneder i bunden af den lodrette akse.

Figur 1 - CASE 1

Dommen i Grønlands Landsret lød på anbringelse i anstalt i 6 måneder med tilkendegivelse af, at niveauet ville være 4 måneder, hvis ikke forholdet var kombineret med husfredskrænkelse.

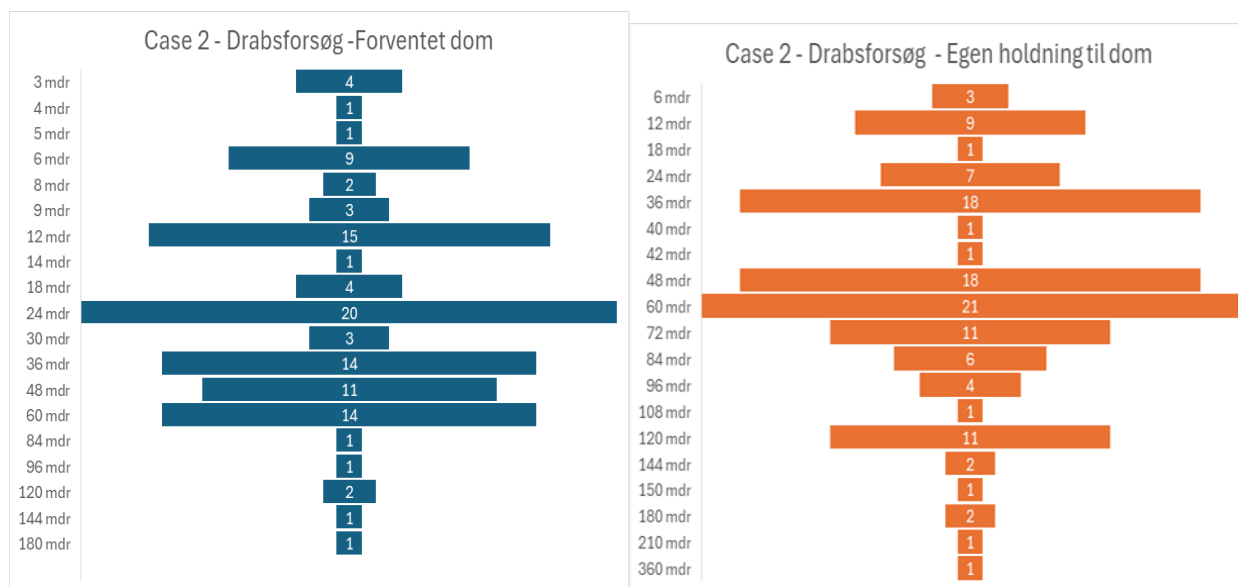

Sammentællingen i surveyXact viser 166 besvarelser af spørgsmålet om forventet dom. Heraf forventer 20 % (34), at der falder en bøde, 18 % (30), at der idømmes samfundstjeneste og 61 % (102), at der idømmes anstalt. Sammentællingen i surveyXact viser 163 besvarelser af spørgsmålet om egen holdning til dom. Heraf svarer 7 % (11) bøde, 12 % (20) samfundstjeneste og 81 % (132) svarer dom til anbringelse i anstalt.

Ud af de respondenter, der mente, der burde være ifaldet en dom til anbringelse, var der stort set lige mange respondenter, der forventede, at dommen lå på eller under resultatet på 6 måneder (43) som over 6 måneder (46). Med den information i baghovedet, at retten havde tilføjet 2 måneder til udgangspunktet for dom for tilsnigelse på grund af husfredskrænkelser, er det en betragtelig andel af respondenterne, der forventede en strengere dom end det faktiske udfald. Blandt de bemærkninger, der blev givet til forventet dom, var bl.a.: "ubetinget anbringelse i psykoanstalt" og "kun få måneder, f*ck systemet". Figuren til højre viser, at langt den største andel af respondenterne mente, at dommen burde have været strengere, end den blev. Her kom også bemærkninger om anbringelse i psykiatrisk anstalt, ligesom en respondent foreslog frihedsberøvelse resten af livet.

Figur 2 - CASE 2

Dommen i Grønlands Landsret lød på anbringelse i anstalt i 4 år (48 måneder)

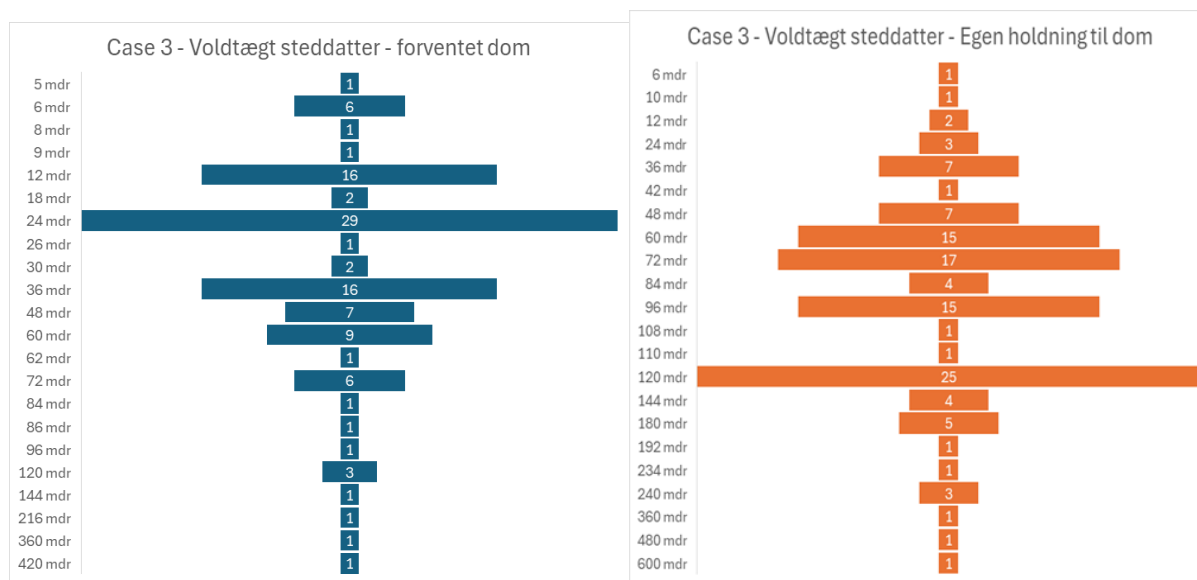
Sammentællingen i surveyXact viser 149 besvarelser af spørgsmålet om forventet dom. Heraf forventer 3 % (5), at der falder en bøde, 9 % (13), at der idømmes samfundstjeneste, og 88 % (131), at der idømmes anstalt. Sammentællingen i surveyXact viser 147 besvarelser af spørgsmålet om egen holdning til dom. Heraf svarer 1 % (2) bøde, 1 % (2) samfundstjeneste og 97 % (143) svarer dom til anbringelse i anstalt.

Det fremgår tydeligt af figuren, at langt den største del af de respondenter, der forventede en frihedsberøvende foranstaltning, forventede, at dommen lå på eller under dommens resultat, nemlig 88 ud af de 108, der havde angivet tydeligt svar om forventet varighed. 58 respondenter mente, at dommen burde lyde på 4 års frihedsberøvelse, som den rent faktisk gjorde, eller mindre. Også her forventede en respondent anbringelse på psykiatrisk anstalt, i dette tilfælde i mindst 50 år. I forbindelse med tilkendegivelse af egen holdning fremkom det synspunkt, at

gerningspersonen have brug for hjælp, ligesom forslag om 50 år i psykiatrisk anstalt kom også frem. Ligeledes var der et forslag om frihedsberøvelse på livstid.

Figur 3 - CASE 3

Dommen i Grønlands Landsret lød på anbringelse i anstalt i 6 år (72 måneder)

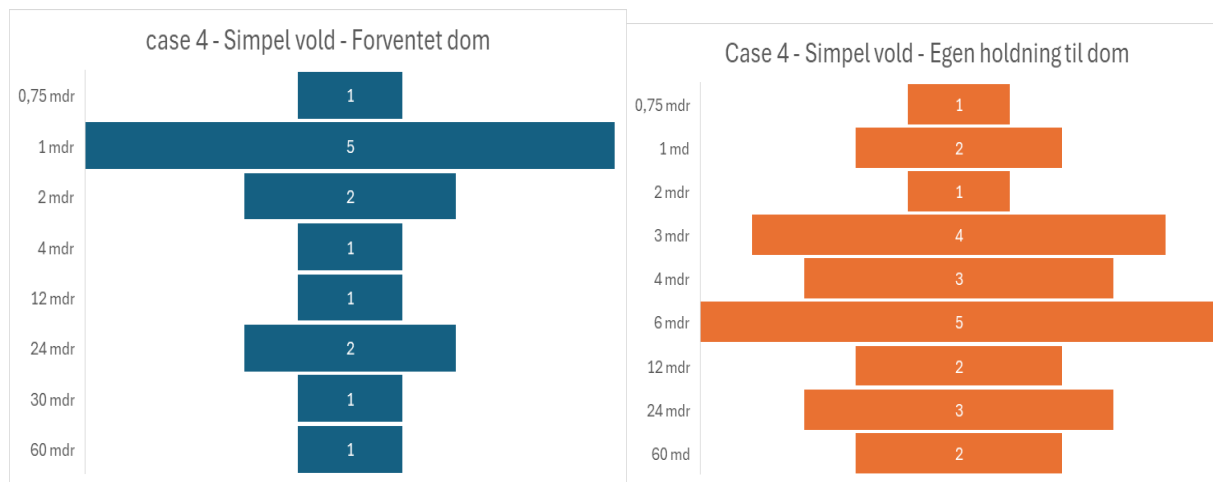
Sammentællingen i surveyXact viser 141 besvarelser af spørgsmålet om forventet dom. Heraf forventer 9 % (12), at der falder en bøde, 6 % (9), at der idømmes samfundstjeneste, og 85 % (120), at der idømmes anstalt. Sammentællingen i surveyXact viser 141 besvarelser af spørgsmålet om egen holdning til dom. Heraf svarer 1 % (2) bøde, 0 % (0) samfundstjeneste, og 99 % (139) svarer dom til anbringelse i anstalt.

Her lød dommen på anbringelse i anstalt i 6 år (72 måneder). En meget stor andel forventede, at dommen lød på 6 år eller mindre, nemlig 98 ud af de 108, der forventede en dom til anbringelse i anstalt og havde angivet et tydeligt svar angående varighed. En respondent, som forventede en dom på 2 års anbringelse i anstalt, tilføjede: "Lorteland, paradis for pædofiler". I afsnittet om tilkendegivelser af egen holdning, blev forslaget om 100 år i psykiatrisk anstalt igen bragt frem. I øvrigt blev foreslået både livstid og forvaring, ligesom behandling mod pædofili blev foreslået i kombination med anstaltsanbringelse.

54 respondenter foreslog selv en varighed på 6 år eller mindre.

Figur 4 - CASE 4

Dommen i Grønlands Landsret lød på betinget dom til anbringelse i anstalt i 20 dage²⁰

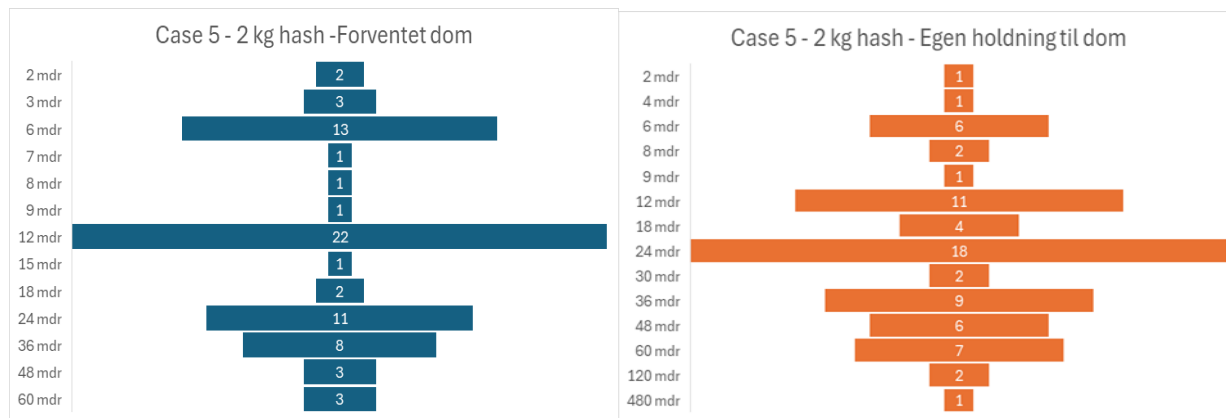
Sammentællingen i surveyXact viser 139 besvarelser af spørgsmålet om forventet dom. Heraf forventer 50 % (69), at der falder en bøde, 37 % (52), at der idømmes samfundstjeneste, og 13 % (18), at der idømmes anstalt. Sammentællingen i surveyXact viser 139 besvarelser af spørgsmålet om egen holdning til dom. Heraf svarer 42 % (59) bøde, 35 % (49) samfundstjeneste, og 22 % (31) svarer dom til anbringelse i anstalt.

I denne case foreslog under en fjerdedel af respondenterne anstaltsanbringelse. En enkelt forventede betinget anstaltsanbringelse i en måned. Bortset fra enkeltstående forventninger om lange domme, ligger forventningerne på korte domme. Der er flere respondenter, som selv synes, frihedsberøvelsen burde være af en varighed på 3 måneder eller mere. Men vi skal huske, at det store flertal forventer og foreslår bøde eller samfundstjeneste. Flertallet er altså på linje med Landsretten om, at der ikke bør ifaldes en frihedsberøvende foranstaltning. Her fremkommer bemærkninger som "Det kaldes for opdragelse, når forældrene svigter deres børn. Belønning for gode gerning." Og "Hvorfor er der ikke en anden svar-område? Børnene har fortjent det! så det kan lære det."

²⁰ BEMÆRK, at denne figur i lighed med de øvrige figurer udelukkende viser de svar, hvor der er angivet tidsbestemt anbringelse i anstalt.

Figur 5 - CASE 5

Dommen i Grønlands Landsret lød på dom til anbringelse i anstalt i 8 måneder

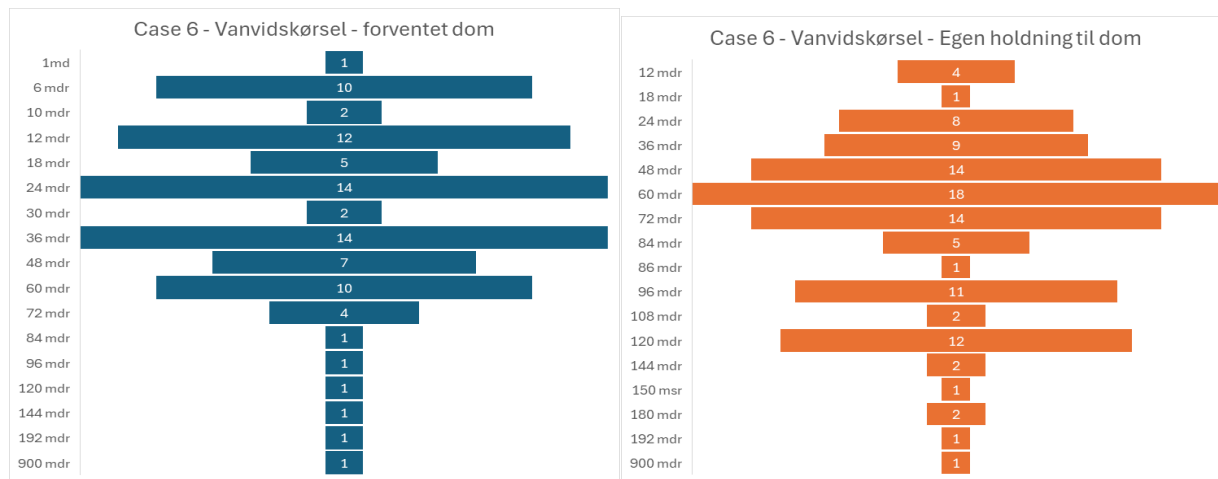

Sammentællingen i surveyXact viser 137 besvarelser af spørgsmålet om forventet dom. Heraf forventer 26 % (36), at der falder en bøde, 14 % (19), at der idømmes samfundstjeneste, og 60 % (82), at der idømmes anstalt. Sammentællingen i surveyXact viser 137 besvarelser af spørgsmålet om egen holdning til dom. Heraf svarer 15 % (20) bøde, 23 % (31) samfundstjeneste, og 63 % (86) svarer dom til anbringelse i anstalt.

Når det angår indsmugling af hash, forventer 60% af respondenterne altså en frihedsberøvende foranstaltning, og 63% mener selv, der bør falde en dom til anstalt. Figuren til venstre illustrerer tydeligt, at flertallet af dem, der forventer en dom til anstalt, forventer, at den er længere end de 8 måneder. Ligeledes mener et stort flertal blandt de 63% selv, at dommen bør være længere. I sidstnævnte gruppe anbefaler to respondenter, at behandling mod afhængighed indgår i dommen.

Figur 6 - CASE 6

Dommen i Østre Landsret (SS-2271/2022-OLR) lød på fængsel 4 år og 6 måneder (54 måneder).²¹

Sammentællingen i surveyXact viser 134 besvarelser af spørgsmålet om forventet dom. Heraf forventer 10 % (14), at der falder en bøde, 13 % (18), at der idømmes samfundstjeneste, og 76 % (102), at der idømmes anstalt. Sammentællingen i surveyXact viser også 134 besvarelser af spørgsmålet om egen holdning til dom. Heraf svarer 3 % bøde (4), 5 % samfundstjeneste (7), og 92 % (123) svarer dom til anbringelse i anstalt.

Det fremgår af grafikken, at bortset fra enkelte forventninger om meget lange domme er størsteparten af de forventede domme kortere end den faktiske dom. Og 27 % (36) af de udmålinger, respondenterne peger på, er kortere end Østre Landsrets dom fra 2022. Som tidligere nævnt blev der ikke fundet en rigtig velegnet dom fra Grønlands Landsret til spejling. Denne type lovovertrædelse straffes typisk strengere i Danmark nu, end det skete i denne dom.

Sammenlagt viser figurerne en tendens til at forventningerne til udmåling af anbringelse i anstalt ligger lavere end respondenternes holdning til, hvor lang anbringelsen burde være. Man ser også en stor afstand imellem laveste og højeste bud. Afstanden er typisk større i de orange figurer, hvor det gælder respondenternes eget bud på dommens længde end i de blå figurer, der angår forventningen om dommens længde. Der er nogle (få), som byder ind med både forventning, og især forslag, om meget lange domme. Længst mulige tidsbestemte dom i Grønland er dom til 10 år (120 mdr.) i anstalt. Det er muligt, at nogle ikke kender denne grænse eller at de har et stort behov for at få et synspunkt frem.

Under alle omstændigheder skal man huske på, at selvom der ikke er tale om et helt lille antal deltagere, udgør de stadig en lille del af Grønlands befolkning. Og eftersom undersøgelsen har været åben for (stort set) alle, er det muligt, at personer med et særligt kritisk engagement i disse

²¹ I tillæg hertil udvisning med indrejseforbud i 6 år og frakendelse af førerret i 7 år. Dommen er fra 2022. Der er set strengere domme af nyere dato. Men casen er bygget over denne dom.

spørgsmål har haft mest lyst til at bidrage og således er overrepræsenterede i forhold til hele befolkningen.

7. Sammenfatning

Den oprindelige titel for denne undersøgelse er 'Kriminalretlige domme, foranstaltninger og holdninger i Grønland'. Titlen angiver en forventning om, at undersøgelsen vil fortælle om befolkningens holdninger til kriminalpolitiske spørgsmål, især til fastsættelse af foranstaltninger. Men for at viden om holdninger giver mening, må man kende forholdet mellem holdninger og virkelighed. Og for at forstå en konkret virkelighed må den spejles i mindst én relevant sammenlignings-virkelighed.

Derfor er denne rapport bygget op om tre hovedsøjler:

- 1) Sammenligning mellem fastsættelse af foranstaltning/straf i domme omhandlende (så godt som muligt) ligeartet kriminalitet i Grønlands Landsret og en dansk landsret. Kapitel 4.A. og 4.B.
- 2) Indhentning af indsigt i borgernes forventning til det aktuelle foranstaltningsniveau og holdninger til, hvor niveauet bør ligge igennem afholdelse af fokusgruppemøder. Denne del er tilføjet en ekskurs i professionelle dommeres og erfarne lægdommeres vurdering og holdning. Kapitel 5.
- 3) En internetbaseret åben undersøgelse af borgernes forventning og holdning til fastsættelse af foranstaltning. Kapitel 6.

En dommer vil formentlig, takket være sin professionelle erfaring, kunne huske en dom, som kunne findes mere velegnet til sammenligning end den eller de, der er valgt her. Dette ændrer ikke ved, at der er foretaget grundig søgning på både frit tilgængelige kilder og kilder, der ligger bag en betalingsmur. Der er også sket lovændringer (eller praksisændringer) både under og umiddelbart før undersøgelsesperioden, som nu har fæstnet sig hos en dommer, som af den grund kan finde en her refereret dom uaktuel. Domsreferaterne er så korte som muligt, hvilket betyder at forhold, der ville spille en rolle i en retssal – såsom bevisvurdering, processuelle forhold, tortgodtgørelse, udvisning mv., ikke er med. Her fokuseres på fastsættelse af foranstaltning/straf.

På de fire åbent inviterede fokusgruppemøder i Nuuk, Tasiilaq og Qaqortoq var fremmødet beskedent, og talelysten generelt lille, dog med enkelte undtagelser, hvor en deltager enten havde markante synspunkter, eller selv mente at have stor indsigt. På Campus Kujalleq i Qaqortoq blev indhentet en del besvarelser, men under vanskelige forhold, se nærmere kapitel 5. Den internetbaserede undersøgelse havde vakt 264 borgeres interesse – spredt over 15 lokaliteter i Grønland. Et varierende antal havde valgt at besvare de forskellige spørgsmål (cases). En internetbaseret undersøgelse har den fordel, at den i princippet er tilgængelig overalt, men den tekniske ulempe, at den kræver adgang til internettet. Borgere, der hverken har telefon eller pc med internetadgang, hører måske slet ikke om muligheden for at deltage. En anden – ikke uvæsentlig – ulempe er, at – til forskel fra deltagelse i et fokusgruppemøde – er distancen mellem afsender og modtager stor og anonymiteten fuldstændig, hvilket giver mulighed for tilkendegivelse af meget vidtgående, for ikke at sige ekstreme, synspunkter. En opfølgende og oplysende dialog ville give mulighed for justeringer af spontane tilkendegivelser.

Sammenligningen af fastsættelse af varighed af frihedsberøvelse i Kapitel 4.A. viser markant forskel i både domstolenes udgangspunkt og den konkrete fastsættelse i sager om drab. Også i sagerne om drabsforsøg er dommen fra Danmark længere end dommene fra Grønland. Det bør dog tages i betragtning, at de danske dommere klart tilkendegiver, at de finder forholdet så alvorligt, at det bør ligge helt i top af det udgangspunkt for drabsforsøg, Højesteret har tilkendegivet. Dommene fra Grønland indeholder ikke en tilkendegivelse, der skulle begrunde fravigelse fra udgangspunktet, ligesom skaderne er beskrevet som mindre alvorlige i dommene fra Grønland end i dommen fra Danmark.

Der er markant forskel imellem foranstaltningen i Grønland og dommen fra Danmark i sagerne om voldtægt ved tilsnigelse. Selv med et tillæg for husfredskrænkelser i dommen fra Grønland er den 1 år kortere end dommen fra Danmark. Bemærk at den danske straffelov var skærpet på domstidspunktet, medens tilsvarende skærpelse er indført senere i den grønlandske kriminallov.

Dommene for voldtægt mod steddatter er begge af flere års varighed, nemlig henholdsvis 6 (Grønland) og 7 år (Danmark). Misbruget af steddatteren har stået på over længere tid i sagen fra Grønland. I afgørelsen fra Grønland hæver Landsretten den i kredsretten udmålte foranstaltning med 1 år bl.a. med henvisning til et politisk ønske. Dette kan læses som et signal om, at fremtidige domme bør rettes ind efter Landsrettens afgørelse.

Samlet set kan det ikke ud fra de behandlede domme anses sandsynliggjort, at der er markante forskelle mellem fastsættelse af dom til anbringelse i anstalt i Grønland og en fængselsdom i Danmark i sager angående grov vold. Afgørelserne fra Danmark er truffet efter bestemmelsen om grov vold (§245). I Grønlands kriminallov er der faldet dom efter den voldsbestemmelse, loven indeholder (§88).

Der er fundet to betingede domme for simpel vold. De har helt identisk udmåling, men faktum er meget forskelligt. Det kan ikke konkluderes, at den ene angiver et strengere niveau end den anden.

Der fandtes kun en dom for blodskam/incest i den elektroniske domssamling i Grønland indenfor undersøgelsesperioden. Den angik 2 tilfælde af en 10 år ældre brors seksuelle misbrug af en søster samt enkelte andre mindre alvorlige forhold. Dommen fra Danmark angik 3 tilfælde af en 3-4 år ældre brors misbrug af en søster. Dommen fra Grønland førte til 2 års anbringelse i anstalt, dommen i Danmark førte til betinget fængselsdom i 3 måneder på vilkår af ophold i socialpædagogisk institution i 1 år. Sagerne er ikke helt sammenlignelige bl.a. på grund af de forhold, der var til samtidig pådømmelse i dommen fra Grønland, og de forskellige aldersforskelle mellem bror og søster. De meget forskellige udfald kalder dog på opmærksomhed på, om sådanne sager bedømmes forskelligt i Grønland og Danmark.

Dommene vedrørende hash tyder på et markant højere niveau i Grønland end i Danmark.

Den relative sammenligning i kapitel 4.B. omfatter kun nogle af dommene fra Kapitel 4.A. Formålet er at illustrere de komplikationer, der knytter sig til direkte sammenligning. Komplikationer, der kan føre til forhastede konklusioner, hvis de ikke ofres opmærksomhed. I en relativ sammenligning fremkommer et mere nuanceret – og måske mere reelt – billede.

Når forskellene i domstolenes lovfæstede "råderum" tages i betragtning, ligger fastsættelse af foranstaltning/straf vedrørende voldtægt mod steddatter og drab ganske tæt på hinanden i procentuel udnyttelse af de respektive loves rammer. I sagerne om simpel vold er der tale om en

højere udnyttelse af en betragteligt kortere ramme i dommen fra Danmark end i dommen fra Grønland, hvor rammen er den samme som for andre overtrædelser af kriminalloven. Her anses kriminaliteten for at være grovere i dommen fra Danmark end i den fra Grønland.

Fokusgruppemøderne, som behandles i kapitel 5, blev afviklet med fysisk tilstedeværelse, når borgere deltog, og virtuelt for alle dommere. Borgerdeltagelsen var alt i alt beskeden. Et møde på en uddannelsesinstitution er kun delvis inddraget på grund af den atypiske afvikling.

Den metodiske fordel ved fokusgruppemøder er, at dialogen kan stimulere den enkeltes refleksion – og igennem udveksling imellem gruppens medlemmer give et løft i både den fælles og den individuelle indsigt og argumentation. Disse fordele trådte kun i beskeden grad frem på de møder, der blev afholdt for borgere, men var mere tydelige i de virtuelle møder med dommer-grupper.

Det generelle indtryk fra fokusgruppemøderne for borgere var, at man gerne ville have haft et større kendskab til, hvad man egentlig kan forvente sig om varighed af en dom. Det var også relativt tydeligt, at forventningerne til, hvad dommen lød på, lå lavere end egen holdning til, hvad dommen skulle lyde på. Det hændte ved flere lejligheder, at en person havde forventning om, at en dom lå på et bestemt niveau, som pågældende tydeligt fandt uacceptabelt lavt, men når vedkommende selv skulle give et bud, blev det også lavere end dommen.

Der er stor spredning imellem borgernes bud på en dom. Spredningen er markant større i tilbagemeldingerne fra deltagerne på Campus Kujalleq. Her fremkommer ikke sjældent forslag til domme, som ligger langt over kriminallovens rammer. Forklaringer her på kan være, at der er langt flere deltagere og at aldersfordelingen er forskellig fra fordelingen ved de åbne borgermøder på grund af den større andel af unge deltagere.

Fokusgruppemøderne med kredsdommere og byretsdommere bidrog med værdifuld indsigt i, hvordan domstolene arbejder, hvordan der argumenteres osv. Møderne bidrog også med påpegning af, hvilke informationer retten ville mangle for at kunne tage stilling til udmåling af foranstaltning/straf på helt sikker grund. De danske lægdommere gav meget klart udtryk for at mangle de juridiske dommere.

I fokusgruppemøderne med kredsdommere og byretsdommere og i nogen grad hos lægdommerne mærkede man et ønske om at "svare rigtigt". Dette ønske var sjældnere til stede i de øvrige møder.

Inddragelse af repræsentanter fra domstolene var ikke en central del af undersøgelsen. Domstolsdeltagelse skulle bidrage til at synliggøre, hvor meget viden, der spiller en rolle i fastsættelse af en dom. De udleverede cases svarede i relation til konkretisering, indsigt i eventuelle tidligere domme, øvrige skærpende eller formildende omstændigheder mv. i store træk til det vidensniveau, der opnås igennem medier og mund-til-mund overleveringer. Det var derfor interessant at konstatere, at end ikke erfarne professionelle – når de udelukkende var præsenteret for beskrivelsen i en case – var helt enige eller "ramte plet" hver gang. Generelt lå domstolsrepræsentanterne dog meget tættere på det mulige og realistiske end nogle borgere.

På dette sted må det tages til efterretning, at forudsigelse af dom er vanskelig og kræver mere indsigt, end de fleste har. Langt lettere er det at have en mening om, hvordan domstolene burde dømme.

I kapitel 6 behandles den internetbaserede undersøgelse. I store træk minder resultaterne om de fund, vi ser i fokusgruppemøderne. Generelt ser vi en forventning om kortere domme end

respondenterne mener, der burde fældes. Og ofte en forventning om kortere domme end der reelt er faldet. Dette er især udtalt ved case 2 (drabsforsøg) og case 3 (voldtægt mod steddatter). Bemærk, at det også gælder for case 6 (vanvidskørsel), som er afsagt i Østre Landsret, og hvor begivenhederne fandt sted i København.

Figurerne skal generelt læses med det forbehold, at de alene viser, hvorledes de besvarelser, der angår dom til anbringelse i anstalt/fængsel, fordeler sig. Især skal man være opmærksom på, at figuren vedrørende simpel vold kan være misvisende, fordi kun 13 % af respondenterne forventede en dom til frihedsberøvelse, og 22 % mente, frihedsberøvelse var på sin plads. 50% af respondenterne forventede, at der var faldet en bøde og 22 % mente, at en bøde var på sin plads. I denne sag var der altså stor forventning om en mildere foranstaltningstype og en mildere foranstaltning.

En anden case med en relativt lav tilslutning til frihedsberøvende dom er case 5 (hash). Her forventer 60 %, at der ifaldes ophold i anstalt, medens 63 % finder det rigtigt at idømme anstalt.

Til sammenligning ligger andelen, der finder at frihedsberøvelse er det rigtige valg på noget over 90 % i flere af de andre cases.

Den internetbaserede undersøgelse skal læses med det forbehold, at der har været helt åben tilgang. Det vil sige, at det ikke har været helt umuligt at deltage mere end en gang, selvom det nok ikke har været attraktivt på grund af de mange spørgsmål. Der formodes ikke at være grund til bekymring for at de grupper, der er anmodet om ikke at deltage (bl.a. ansatte i retsvæsenet), har trodset denne anmodning.

8. Konklusion

Undersøgelsen er gennemført med henblik på at bidrage til at give et troværdigt billede af det aktuelle foranstaltningsniveau i Grønland samt et billede af, hvorledes den grønlandske befolkning henholdsvis forventer, niveauet er, og mener, det bør være.

Til brug for tilvejebringelse af billedet af det aktuelle foranstaltningsniveau er fokuseret på studier af domme fra Grønlands Landsret for alvorlig (især personfarlig) kriminalitet, som er offentliggjort på <https://www.domstol.dk/groenland/brug-retten/domssamling>. Som sammenligningspunkt for at kunne sige noget om niveauet i Grønlands Landsret i forhold til en relevant omverden er fremsøgt domme fra landsretterne i Danmark. Disse er også publiceret, men i nogle tilfælde bag betalingsmur.

Der har været en stigning i belægget i grønlandske anstalter og pensioner fra 127 til 167 i perioden 2015-2024²². Befolkningstallet (uanset statsborgerskab) er i samme periode steget fra 55.983 til

²² kriminalforsorgen.dk/wp-content/uploads/2025/08/kriminalforsorgens-statistik-2024.pdf. Tilgået 30.8.2025.

56.699²³. Den andel af befolkningen, som opholder sig i kriminalforsorgens institutioner, er altså steget fra 0,23 % til 0,29 %.

- Domsstudierne tyder på, at der ved nogle typer kriminalitet, drab og drabsforsøg samt voldtægt, er forskel imellem den i retten udmålte varighed af dom anstalt og dom til fængsel. Fængselsdommene i Danmark er længst. Ved andre kriminalitetstyper som grov vold og simpel vold er billedet ikke entydigt, og der kan være stort set lighed. Når det angår hash, er Grønland strengest.
- Ser man på den udmålte varighed af de frihedsberøvende domme i lyset af de rammer, de respektive love opstiller, er billedet mere nuanceret, men giver måske også et mere realistisk billede af domstolenes opgaver.
- I sagerne vedrørende voldtægt mod steddatter udnytter Grønlands Landsret 60 % af den ramme for dom til anstalt, der er til rådighed for alle kriminaldomme (10 år) til sammenligning udnyttes 58,3 % af den maksimale ramme for denne type kriminalitet i den danske straffelov (12 år). Et andet eksempel er drab. Med dom til anstalt i 8 år, som i den sag, der er inddraget ovenfor, udnyttes 80% af den tilgængelige ramme i Grønland. En dom på 7 år, som oplyses at være udgangspunktet i Grønland, indebærer en udnyttelse af rammen på 70 %. Beregningen for dommen fra Danmark er vanskeligere, fordi den øverste strafferamme for drab er livstid og ikke et åremål. Men hvis man sætter gennemsnitsvarigheden af frihedsberøvelse, som er 16,5 år ved en livstidsdom, ind som en fiktiv strafferamme, svarer en dom på 12 år til en udnyttelse på 73 %.
- Fremmødet ved åbne fokusgruppemøder for borgere var overordnet betragtet svagt. Fokusgruppemøderne viser stor bredde i både forventninger og holdninger blandt deltagerne. Det generelle billede er, at der forventes kortere domme, end der idømmes samtidig med, at der gives udtryk for en holdning om, at anstaltsophold burde være længere, end de er.
- Et fokusgruppemøde, som blev afviklet på en uddannelsesinstitution, havde stor deltagelse, men gennemførelsen forløb atypisk. Her var bredden både i hvilken dom, der forventedes og hvilken dom, der burde gives betragteligt større end på de fokusgrupper, som var åbne for borgere.
- Det er ikke mærkeligt, at borgerne ofte ikke kender det virkelige niveau i dommene. Fokusgruppemøder med dommere viser, at de efterspørger mere viden, end de præsenterede cases giver. De præsenterede cases var rensset for alle informationer undtagen oplysninger om den begående kriminalitet og hvilken forbrydelse, der var dømt for. Med andre ord svarede indholdet i cases til den information, der typisk tilflyder og videregives i offentligheden.
- Det er dog bemærkelsesværdigt, at forventningen til dommen i så overvejende grad er, at der idømmes kortere domme, end tilfældet er.

23

<https://stat.gl/dialog/main.asp?lang=da&version=202401&sc=BE&subthemecode=BEFOLKNINGSSTATUS&colcode=B> tilgået 30.8.2025.

- Der var 264 borgere, der besvarede dele af spørgsmålene i den internetbaserede undersøgelse. Antallet af besvarelser varierer imellem spørgsmålene.
- Billedet af forventninger og holdninger til domme er generelt det samme i internetundersøgelsen, som i fokusgrupperne. Sammenlignet med fokusgrupperne er der dog flere svar, som er ekstremt lave, når det angår forventning til dom, og ekstremt høje, når det angår, hvordan der burde dømmes.
- Det kan se ud, som om drøftelserne i fokusgrupper kan have bevirket en vis tilnærmelse til hinanden igennem lytning til andres argumenter, og ved at man selv skulle argumentere for sine synspunkter.
- Forskellene imellem de længste domme, der blev foreslået i internetundersøgelsen og i de fokusgruppemøder, der er afholdt som åbne borgermøder, er meget iøjnefaldende. De spænder generelt mellem 10 år på borgermøderne og 75 år i internetundersøgelsen. Dette understøtter den konklusion, der fremkom i den relativt nye norske undersøgelse (se *kapitel 2*), nemlig, at villigheden til straf er større på det generelle niveau, end når den viden, man bygger sin holdning på, bliver konkret eller informeret. Tilsvarende iagttagelse fremkom i den ældre undersøgelse i Grønland, som var en replikation af undersøgelser i de nordiske lande (se *kapitel 2*).
- Belægget i kriminalforsorgens institutioner har været stigende de seneste 10 år. Det gælder både i antal og i procent af befolkningstallet.
- Når man i et samfund med politiske virkemidler indfører eller ændrer rammerne for myndigheders sanktion overfor uacceptabel adfærd – mere konkret foranstaltning/straf som svar på kriminalitet – har det et formål. Formålet behøver ikke være det samme for alle, der deltager i beslutningen. Ikke sjældent er de formål, der kommer til udtryk, at man ad den vej ønsker at begrænse kriminaliteten, dæmpe bekymringen for kriminalitet eller imødekomme et ønske fra befolkningen.
- For de kriminalitetstypers vedkommende, som er behandlet her, findes der ikke videnskabeligt belæg for at strengere sanktioner virker kriminalitetsdæpende.
- Forskning peger på andre sammenhænge. Se f.eks. den anerkendte finske kriminolog Tapio Lappi-Seppälä²⁴, som efter analyse af samfund med strenge og milde straffe bl.a. viser, at kriminalpolitik er uvægerligt forbundet med anden socialpolitik samt med dybe kulturelle karakteristika som borgeres tillid til hinanden og til samfundet og til hvordan borgerne oplever samfundsmæssige institutioners legitimitet.²⁵

²⁴ Tapio Lappi-Seppälä: Trust, Welfare, and Political Culture: Explaining Differences in National Penal Policies Crime and Justice, Vol. 37, No. 1 (2008), pp. 313-387 Published by: The University of Chicago Press Stable URL: <https://www.jstor.org/stable/10.1086/525028>. Tilgået 30.8.2025

²⁵ Probably the strongest conclusion to emerge from this essay is that penal policies and practices are inexorably related to other social policies and practices and to deep cultural characteristics such as citizens' trust in one another and the state, and citizens' perceptions of the legitimacy of state institutions.

Kriminalretlige domme, foranstaltninger og holdninger i Grønland

Fokusgrupper

1

Mona uinilu Emili kammalaatiminni festerput. Qittapput erngullutillu, unnuarsuarmullu fiistapput. Hans aamma festimut peqataavoq. Mona, Emil Hansilu tamarmik 30 aammalu 40 akornanni ukioqarput sionratigullu arlarleriarlutik naapittareerluni, kisianni qaninnerusumik imminnut ilisarisimangillat.

Mona imigassartungaatsiarsimavoq angerlamullu aqqutaani silaarulluni, taamaammat Emilip apississuppaa atisaajariarlugulu siniffimmut innartillugu. Emili nammineq Monap eqqaani innarpoq.

Eqqartuussivimmi nassuiaataat tamarmik assignngillat: Emil nassuiaavoq itersimalluni Hans qulliulluni Mona atoqatigaa. Mona eqqaamasaqanngilaq taamaallallu paasisimallugu Emil eqqaminiittoq, allanik takusaqanngilaq. Hans misiarpog Monap Emilillu inaaniissimanerminik.

Emilip nassuiaataa tunngavigalugu Hans pisuutinneqarpoq pinngitsaaliisimasutut inummut iliuuserineqartumut akerliliisinnaanngitsumut.

Pineqaatissinneqarnera qanoq inerneqarsoriviuk?

Illit pineqaatissiinera qanoq nalilissagaluarpik?

Fokusgrupper

2

Jørgen Marielu piffissami sivitsortumi aappariissimapput, qaammatilli sisamat qaangiupput qimammata. Ullut ilaanni pisoqarpoq marluinnaallutik aalakoorlutik bussit utaqqineranni, tassa Jørgenip Marie minnerpaamik sisamariarluni nivaattamik anaammagu Marie silaarutsillugu.

Jørgenip Marie kavaajaanik poorluariarlugu qimappaa bussit utaqqisarfiannut. Tassani sila qulit missaanik issippoq.

Jørgen pisuutinneqarluni eqqartuunneqarpoq Mariemut toqutseriarsimasutut.

Pineqaatissinneqarnera qanoq inerneqarsoriviuk?

Illit pineqaatissiinera qanoq nalilissagaluarpik?

Fokusgrupper

3

Malenep angajoqqaavi marlunnik ukioqartoq avipput. Avimmata ataatamini najugaqarpoq. Kisianni tallimanik ukioqarluni anaanaminut aappartaavanullu nuuppoq. Anaanami aappartaaava ataatarsiatut isigivaa.

Nooqqammitsiaannartoq ataatarsiartaavata Malene kinguaassiutitigut soqutiginniffigalugu takutitsiffigisalerpaa. Siullermik Malene nalikkaavisa nalaasigut attuuasarpaa namminerlu usuni attuuatittarlugu. Piffissap ingerlanerani aamma atoqatigisalerpaa. Amerlanertigut angerlarsimaffimmi taamaattoqartarpoq Malenep arnaa angerlarsimanngikkaangat. Ataatarsiaata ajorinngisaannarpaa Malenep arnaa kisimi anissagaangat. Kisianni Malene aneqqusaaneq ajorpoq. Ataatarsiaata oqarfigisimavaa ajoralugu Malene allanut oqaluttuassappat kisimiileraangamik susoqartarneresoq. Kisianni siorasaartanngilaa susoqarsinnaanerani oqaluttuassagaluarpaa.

Malene 16-inik ukioqarluni naartulerpoq naartuersillunilu. Arnaata aperaa kina ataataannersoq. Ataatarsiaa aperinngilaq. Malenep qularinngilaa ataatarsiani ataatassaasoq naartuminut, allanik ilaqarnikuunngisaannarami. Kisianni oqanngilaq naartuminut kina ataatassaanersoq.

Malene aatsaat inersimasunngorami politinukarpoq tamaasalu oqaluttuaralugit. Ataatarsiaa panissaminut arlaleriarluni pinngitsaaliisimasutut pisuutinneqarluni eqqartuunneqarpoq.

Pineqaatissinneqarnera qanoq inerneqarsoriviuk?

Illit pineqaatissiinera qanoq nalilissagaluarpiuk?

.

Fokusgrupper

4

Jeremias namminersorluni suliffeqarfimmik mikisumik ingerlataqarpoq, arlaleriarlunilu meeqqanit aserorterinermik aammalu tillinniarnermik eqqugaasimalluni. Taassuma misilittagaqarfigaa politiit isumaginninnermilu oqartussat suliat pinerluttunut tunngasut naammassineq ajoraat. Sulinermini Jeremias sianerfigineqarpoq meeqqat ilaat umiatsiaminut ikisimasut. Umiatsiamukapallappoq. Apuukkami umiatsiamiittoqanngilaq, kisianni takuai meeqqat ilaat illakusullutik ingerlasut. Jeremiasip meeraq ataaseq tiguaa, meeqqamullu marloriarluni isassisimasutut pisuutinneqarluni eqqartuunneqarpoq. Meeraq siggumigut annikitsunik kimillanneqalaarpoq.

Pineqaatissinneqarnera qanoq inerneqarsoriviuk?

Illit pineqaatissiinera qanoq nalilissagaluarpik?

Fokusgrupper

5

Pisuni marlunni Knud paasineqarpoq ikiaroorntoq 1.100 gram aammalu 1.000 gram missaa Kalaallit Nunaannut eqqussimagai. Ikiaroorntup ilaa timaanut nippussorneqarsimavoq, ilaa alla kuffertimut inissinneqarsimalluni, taannalu angalanissamut nassatatut tunniunneqarsimavoq taamaattumillu timmisartumi tigummiarsimanngilaa. Knud 31-nik ukioqarpoq siornatigut pineqaatissinneqarsimanani. Knud oqaluttuarpoq hash nammineq atortariaqalersimallugu sinnarluttarnini pequtigalugu iisartakkanillu atuerusunnginnami. Knud taamatut nassuiaateqaralaruortoq tuniniaanissamik iluanaarnissamillu siunertaqarani, Kalaallit Nunaannut eqqussuineri tuniniaanissamik iluanaaruteqarnissamillu siunertaqarsimasutut pisuutinneqarpoq.

Pineqaatissinneqarnera qanoq inerneqarsoriviuk?

Illit pineqaatissiinera qanoq nalilissagalarpiuk?

Fokusgrupper

6

Ukiut pingasut qaangiuttut Kaalip biilersinnaanermut allagartani annaavaa ukiunut tallimanut. Massakut minutsialuit iluanni illoqarfikkut biileqqammerpoq, aappaluttusoq ingerlaannarluni sukkassusissamullu killingititaasut 60%-imik sinnerlugit sukkassuseqarsimalluni. Taakku saniatigut inersimasoq aporsimavaa uninnanilu ingerlaqqiinnarluni. Aporneqartup ajoqusernini toqqutigai. Kaali aavani imigassartorsimanermut ikiaroonartumillu atuisimanermut (THC) takussutissaqarpoq, tamarmik minnerpaaffiusinnaasumik qaangiisunik.

Eqqartuussivimmi Kaali pisuutinneqarpoq biilernermut allagartaqarani biilersimasutut taavalu sunnertissimasutut (imigassamik ikiaroonartumillu), sukkassusissamik qaangiisimasutut aqqusinnermilu angallannermik inatsimmi unioqqutitsinernik allanik, kiisalu ulorianartorsiortitsisimasutut aammalu mianersuaalliorluni toqutsisimasutut.

Pineqaatissinneqarnera qanoq inerneqarsoriviuk?

Illit pineqaatissinneqarnera qanoq nalilissagalarpiuk?

Fokusgrupper

1

Mona var sammen med sin mand, Emil, til fest hos nogle venner. Der blev danset og drukket. Stemningen var høj til ud på de små timer. Hans var også med til festen. Mona, Emil og Hans var alle mellem 30 og 40 år og havde mødt hinanden ved flere lejligheder, men kendte ikke hinanden nærmere.

Mona havde drukket kraftigt og på vejen hjem mistede hun bevidstheden, hvorfor Emil bar hende det sidste stykke vej, klædte hende af og lagde hende i seng. Emil lagde sig til at sove ved siden af Mona.

I retten havde de hver sin forklaring om, hvad der skete senere: Emil forklarede, at han vågnede og så Hans ligge oven på Mona i færd med at gennemføre et samleje. Mona huskede ikke noget og opdagede ikke, at andre end Emil var tilstede. Hans benægtede at have været i Monas og Emils lejlighed.

Hans blev dømt på grundlag af Emils forklaring. Hans blev kendt skyldig i voldtægt mod én, der ikke er i stand til at modsætte sig.

Hvad tror du, dommen lød på ?

Hvad mener du, dommen burde lyde på ?

Fokusgrupper

2

Jørgen og Marie havde været kærester i nogen tid. Forholdet var ophørt for 4 måneder siden. I en situation, hvor de var alene på gaden mens de ventede på bussen og begge var berusede, havde Jørgen slået Marie mindst fire gange med en skovl. Marie mistede bevidstheden.

Jørgen pakkede frakken omkring Marie og efterlod hende i læskuret ved bussens stoppested. Temperaturen var ca. minus 10 grader.

Jørgen blev dømt for at have forsøgt at slå Marie ihjel.

Hvad tror du, dommen lød på ?

Hvad mener du, dommen burde lyde på ?

Fokusgrupper

3

Malenes forældre blev skilt, da hun var ca. 2 år. Umiddelbart efter skilsmissen boede Malene hos sin far. Men da hun var 5 år flyttede hun hen til sin mor og dennes nye samlever, som Malene opfattede som sin stedfar.

Efter kort tid begyndte samleveren at vise seksuel interesse for Malene. I begyndelsen kom interessen til udtryk ved at han befølte Malene i skridtet og fik hende til at beføle hans penis. Efterhånden begyndte han også at gennemføre samleje med Malene. Episoderne fandt hovedsageligt sted i hjemmet, når Malenes mor ikke var hjemme. Stedfaderen havde aldrig noget imod at Malenes mor gik ud. Men Malene måtte ikke gå ud. Stedfaderen havde forbudt hende at fortælle nogen om, hvad de lavede, når de var alene. Men han havde aldrig truet hende med, at der kunne ske noget ved at fortælle det.

Da Malene var 16 år blev hun gravid og fik en abort. Moderen spurgte, hvem der var far til barnet. Stedfaderen spurgte ikke. Malene var ikke i tvivl om, at det var stedfaderen, der var far til barnet. Hun havde aldrig været sammen med andre. Men sagde det ikke.

Malene gik først til politiet og fortalte det hele, da hun var blevet voksen.

Stedfaderen blev dømt for en række seksuelle overgreb samt voldtægt mod sin steddatter.

Hvad tror du, dommen lød på ?

Hvad mener du, dommen burde lyde på ?

Fokusgrupper

4

Jeremias driver en mindre selvstændig virksomhed og har i flere tilfælde været udsat for hærværk og småtyverier fra børn. Han har oplevet, at hverken politiet eller de sociale myndigheder har taget sig af det. Mens han var på arbejde modtog Jeremias en opringning med besked om at der var nogle børn, der var gået ombord på hans båd. Han skyndte sig ned til båden. Men der var ikke længere nogen tilstede på båden. Han fik dog øje på nogle børn, der løb fnisende væk. Jeremias indhentede et barn og blev dømt for at give barnet to slag med flad hånd. Der fremkom små læsioner på slimhinden i den ene mundvige.

Hvad tror du, dommen lød på?

Hvad mener du, dommen burde lyde på?

Fokusgrupper

5

Knud blev i to tilfælde opdaget i at ville tage henholdsvis ca. 1.100 gram og ca. 1.000 gram hash med ind i Grønland. En del af hashen var tapet til hans krop den anden del var anbragt i hans kuffert, som blev tjekket ind til rejsen og han derfor ikke selv bar om bord. Knud var 31 år gammel og havde ikke været straffet tidligere. Knud forklarede, at han selv skulle bruge hashen, fordi han havde vanskeligt ved at sove om natten, og ikke ønskede at tage sovemedicin. På trods af Knuds forklaring, blev han dømt for at ville tage hashen til Grønland med henblik på at sælge det videre og tjene penge på det.

Hvad tror du, dommen lød på?

Hvad mener du, dommen burde lyde på?

Fokusgrupper

6

For tre år siden har Karl mistet retten til at køre bil de næste fem år. Nu har han inden for nogle få minutter kørt igennem byen, kørt over for rødt og overskredet hastighedsbegrænsningen med over 60%. Han har endvidere påkørt et voksent menneske og undladt at stoppe bilen i den forbindelse. Den påkørte afgik ved døden på grund af sine kvæstelser. Karl havde både alkohol og THC (fra hashrygning) i blodet. Begge dele overskred bagatelgrænsen.

Karl blev dømt for kørsel uden kørekort og i påvirket tilstand, overtrædelse af hastighedsgrænser og andre færdselsregler, fareforvoldelse samt uagtsomt manddrab.

Hvad tror du, dommen lød på?

Hvad mener du, dommen burde lyde på?